

KARYS

21

Mūsų kariuomenės bei krašto gynimo organizavimo ir kovų dėl Lietuvos nepriklausomybės svarbesnieji įvykiai prieš 10 metų.

1919 metų birželio mėnuo.

- 1 d. vakare Gardine lenkai nuginklavo 1 gudu pėstininkų pulką, areštavo l. e. pulko vado p. pulkininką Antonovą už tai, kad nepaklausė lenkų įsakymo išsikelti pulkui į Slonimą, generolo Mokrzyckio žinion (įsikorporuoti į Lenkijos kariuomenės sudėtį). Tas įsakymas buvo duotas 1 gudu pėst. pulko vadui gegužės mėn. 30 d. ir gegužės mėn. 31 d. pakartotas. Nuo tos dienos prasidėjo persekiojimas ir areštai gudu visuomenės veikėjų ir kitų inteligentų.
- „ Paskirtas Suvalkų miesto komendantas.
- „ Įsteigta Pasvalio komendantūra.
- „ Atvaduota iš bolševikų Anykščių apylinkė davė kariuomenei per 500 savanorių.
- 2 d. Panevėžio fronte mūsų kariuomenė užėmė Pandėlio, Panevėžio, Kamajų ir Svedasų miestelius. Panemunėlio stoty paimita iš bolševikų 8 vagonai, lauko virtuvė ir daug artilerijos sviedinių.
- „ Ukmergės fronte mūsų kariai laiko liniją: Vyžuonos — Utena.
- 3 d. Panevėžio grupė pasiekė linija: Panemunio miestelis, Pagojė (1 klm. į pietus nuo Kazliškio bažnytkaimio), Kavoliškio dvaras (3,5 klm. į vakarus nuo Rokiškio), Radišiai (7 klm. į šiaurės vakarus nuo Južintų miestelio).
- „ Ukmergės grupės dalys užėmė Užpalių, Sudeikių, Daugailių ir Tauragnų miestelius.
- 4 d. Duotas įsakymas Vievio rajone stovintiems prieš lenkus dalims, kad, jei lenkai bandytų veržtis į Lietuvos teritoriją, tai tokį veržimąsi atremti ginklu. Šiaip ypatingai stengtis vengti su lenkais susirėmimų.
- „ Panevėžio grupės dalys išžvalgė iki Obelių ir bolševikus terado tik Obeliuose. Mūsų žvalgai pagrobė iš bolševikų kulkosvaidį, keletą arklių ir paėmė 10 bolševikų nelaisvėn.
- „ Ukmergės dalys apsistojo linijoje: Antalieptė - Daugailiai - Vojašiškis.
- 5 d. Visame fronte beveik ramu, tik kai kuriose vietose vedama žvalgyba. Bendrai per paskutines abi dienas mūsų kariai paėmė apie 100 bolševikų nelaisvėn.
- „ Maršalo Fošo įsakyta mūsų kariuomenei pasitraukti nuo linijos prieš lenkus iki linijos: Kaišiadorys — Nemuno upė — Balbieriškis — Liudvinavas — Vyžainis.
- „ Mūsų vyriausybė, norėdama išvengti ginkluotų susirėmimų su besiveržiančiais į Lietuvos teritoriją lenkais, kreipiasi į Antantės vyriausybes, kad įsakytų lenkų kariuomenei pasitraukti iki linijos: Kopytkovo (13 klm. į vakarus nuo Suchovolos) — upe Berezuvka iki Suchovolos, 3 klm. į pietus nuo plento Suchovola — Dambrava, iki Naujadvario (18 klm. į vakarus nuo Gardino), toliau į rytus iki Kamionkos (8 klm. į pietus nuo Gardino), toliau upeliu iki Nemuno, Ežerų miestelis, Nauja Rūda (10 klm. į pietų rytus nuo Poriečės stoties), toliau 5 klm. į rytus paliai geležinkelio liniją Gardinas — Vilnius iki Vilniaus.
- „ Mūsų kariuomenei užimti siūlo šią liniją: Orzechovka (10 klm. į šiaurę nuo Kopytkovo), Jaminai (10 klm. į šiaurės vakarus nuo Suchovolos), Krasnybor, Lipskas, Novosiolkai (11 klm. į vakarus nuo Gardino), Kielbasynas (3 klm. į pietų vakarus nuo Gardino), Nemuno upė, Ščučina (8 klm. į rytus nuo Gardino), toliau 3 klm. į rytus paliai geležinkelio liniją Gardinas — Vilnius, Vilniaus miestą pusiau.
- 6 d. Panevėžio grupė pasiekė Kurkliečius (5 klm. nuo Čedasų miestelio), Žiobiškio miestelį, Obelių, Kriaunas. Iš šios linijos daroma žvalgyba link Suvainiško, Onuško, Aknystos, Subato, Eglaitės, Aleksandravėlės.
- „ Varėnoje lenkai nuginklavo mūsų komendantūros vieną kareivį, tarytum už tai, kad jis neįsiregistravęs lenkų komendantūroje. Varėnoje ir apylinkėje visą laiką lenkai nuplėšo mūsų komendantos skelbimus už tai, kad ne lenkiškai, o lietuviškai parašyti.

3

KARYS

LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XI metai.

Kaunas, 1929 m. gegužės m. 30 d.

Nr. 21 (521)

Drausmė ir iniciatyva.

„Įsivaizduosime nedidelę kovotojų grupę, slenkančią plačiu, išartu, granatomis, geležies, švino ir ugnies liūtimi užpiltu lauku. Įvairios ryšių priemonės: telefonas, telegrafas ir kitos nutrauktos, bėgikai, karveliai ir šunys žūna. Tokiomis dabartinių kautynių aplinkybėmis kovotojų grupės ir atskiri kareiviai — kovotojai turės veikti savarankiškai, reikšti savo iniciatyvą. Taigi, ne tik vado, bet ir eilinio kovotojo savarankiškumas ir iniciatyva yra ne tik pageidaujama, bet ir būtina dabartinių kautynių pasisekimo sąlyga“. Taip apibūdina kariškos iniciatyvos (sumanu-

mo) reikšmę generolas Minkevičius savo plačiai žinomoje knygoje „Pėstininkų parengimas kautynėms“.

Visose kitų šalių kariuomenėse kariška iniciatyva yra labai aukštai vertinama, ir todėl stengiamasi visomis priemonėmis ji auklėti savo kariams, nes tik tikrai drausmingas ir iniciatyvos kupinas karys galės būti tikru kovotoju.

Kariškos iniciatyvos reikšmę pažymi ir mūsų kariuomenės statutai, kuriuose randame pažymėta, kad mūsų kareivių auklėjimo tikslas yra lavinti ir laikyti juose „iniciatyvos dvasią“.

„Kario“ 10 metų sukaktuvių proga susirinko visi redaktoriai (išskyrus vieną kpt. Majų, kurio nėra Lietuvoj) ir draugiškai paminėjo tas sukaktuves.

Fotografijoje matyti: pirmoj eilėj iš kairės: ats. k. v. Petrėnas, ats. mjr. Laurinaitis, ats. mjr. Ruseckas, mjr. Steponaitis, ats. vyr. lt. Kepalas; antroj eilėj iš kairės: ats. k. v. Kuzmickis, ats. mjr. Tomkus, ats. plk. lt. Burokas, kpt. Šakmanas, mjr. Kuzinas, kpt. Balčiūnas.

(Foto: Ek. K. B-ės).

Pripažįstant iniciatyvos svarbą ir laikant ją svarbiausiu mūsų karių auklėjimo tikslu, svarbu yra geriau pažinti tikrą iniciatyvos esmę ir nustatyti taisyklingi drausmės ir iniciatyvos santykiai, nes dažniausiai manoma, kad kariška drausmė neigiamai veikia iniciatyvos auklėjimą ir šios dvi sąvokos yra viena kitai priešingos.

Bendra prasme iniciatyva tai yra kurio nors darbo pradžia, pirmieji savarankiški to darbo veiksmai. Ta prasme iniciatyva suprantama ir kariuomenėje, nors čia ji dažnai yra rišama su jos reiškimo aplinkybėmis. Sakysim, mūsų pėstininkų rikiuotės statuto II d. 15 § šitaip apibūdina kariškos iniciatyvos reiškimą: „Kai kada kautynėse kėvotojui tenka pačiam pastatyti uždavinys. Žinodamas bendrą veiksmų tikslą, jis tai gali padaryti. Tai ir bus reikšti savo iniciatyva“.

Be abejo, kariška iniciatyva turi būti rodoma ne tik kautynėse, bet ir taikos metu. Kiekvienas viršininkas ir eilinis privalo savarankiškai ryžtis viską padaryti, kas gali padėti pasiekti pasižymėtą tikslą (Lauko tarnybos st. 15 §) — šios bendros taisyklės kariškai iniciatyvai auklėti turi būti visada kariuomenėje prilaikoma tiek karo, tiek taikos metu.

Tad savarankumas ir kariška iniciatyva yra labai pageidaujamas karių savumas, todėl jis turi būti visa kariška santvarka auklėjamas kariams. Tačiau tokia pažiūra į asmeninį karių iniciatyvos reiškimą gali kai kuriems sukelti abejojimų: ar tai nebus savavaliavimas, netvarka, kuri ardomai veikia karišką drausmę, ir kaip tuomet ji turi būti derinama su drausme, nes dažniausiai manoma, kad iniciatyva ir drausmė yra skirtingos nesuderinamos sąvokos. Tuo tarpu kai iniciatyva reikalauja laisvo karių elgesio, jų savarankiškumo — drausmė, kurią mes suprantame kaip įprotį vykdyti nustatytą karišką tvarką, reikalauja iš karių „muštro“, automatiškumo. Tačiau, nors iš šio pirmo žvilgsnio ir randame skirtumų tarp drausmės ir iniciatyvos, bet, giliau pažinę jų esmę ir dvasinius jų reiškimą pagrindus, šito skirtumo nerasime. Tatai gal ir keistai atrodo kariui skaitytojui, bet tas yra taip.

Kaip drausmės, taip ir iniciatyvos pagrinde yra tie patys dvasiniai elementai, kurie ir tvarko drausmės ir iniciatyvos reiškimą. Pažindami karišką drausmę, mes jau matėme, kad jos pagrinde glūdi šie mūsų dvasinio gyvenimo elementai: laisva valia, sąmonin-

gas protavimas ir kilnios moralės idėjos*). Tuos pačius elementus mes randame ir iniciatyvos pagrinde. Taip antai, laisvos kario valios iniciatyva negali būti reiškima. Jei kario valia visada bus suvaržyta viršininko įsakymu ir jo noru, tad iniciatyvos iš tokio kario nesulauksime. Kadangi visada reikalaujama, kad iniciatyva būtų reiškima sąmoningai, tai tas priverčia dalyvauti ir kario protą, kuris visada turi galvoti ne tik apie tai, kaip iniciatyva turi būti reiškima, bet ir dėl to, kad ji būtų tiksli. Pagaliau, jei drausmė reikalauja, kad ji būtų pagrįsta moralinėmis jėgomis, tai dar daugiau ją reikalauja iniciatyva, nes tik jos dažniausiai ir bus iniciatyvos reiškimą svarbiausios priežastys. Moralės jėgos dažniausiai ir ragins karį parodyti savo iniciatyvą ir nepaprastose dabartinių kautynių aplinkybėse, nes niekas nesiginčys dėl to, kad gili tėvynės meilė, kario garbė ir pasiryžimas verčia karį atlikti karžygiškus veiksmus.

Tad, kaip drausmėje, taip ir iniciatyvoje randame vienodus tuos pačius dvasinius pagrindus, kurie ir tvarko jų reiškimą kaip karo, taip ir taikos metu.

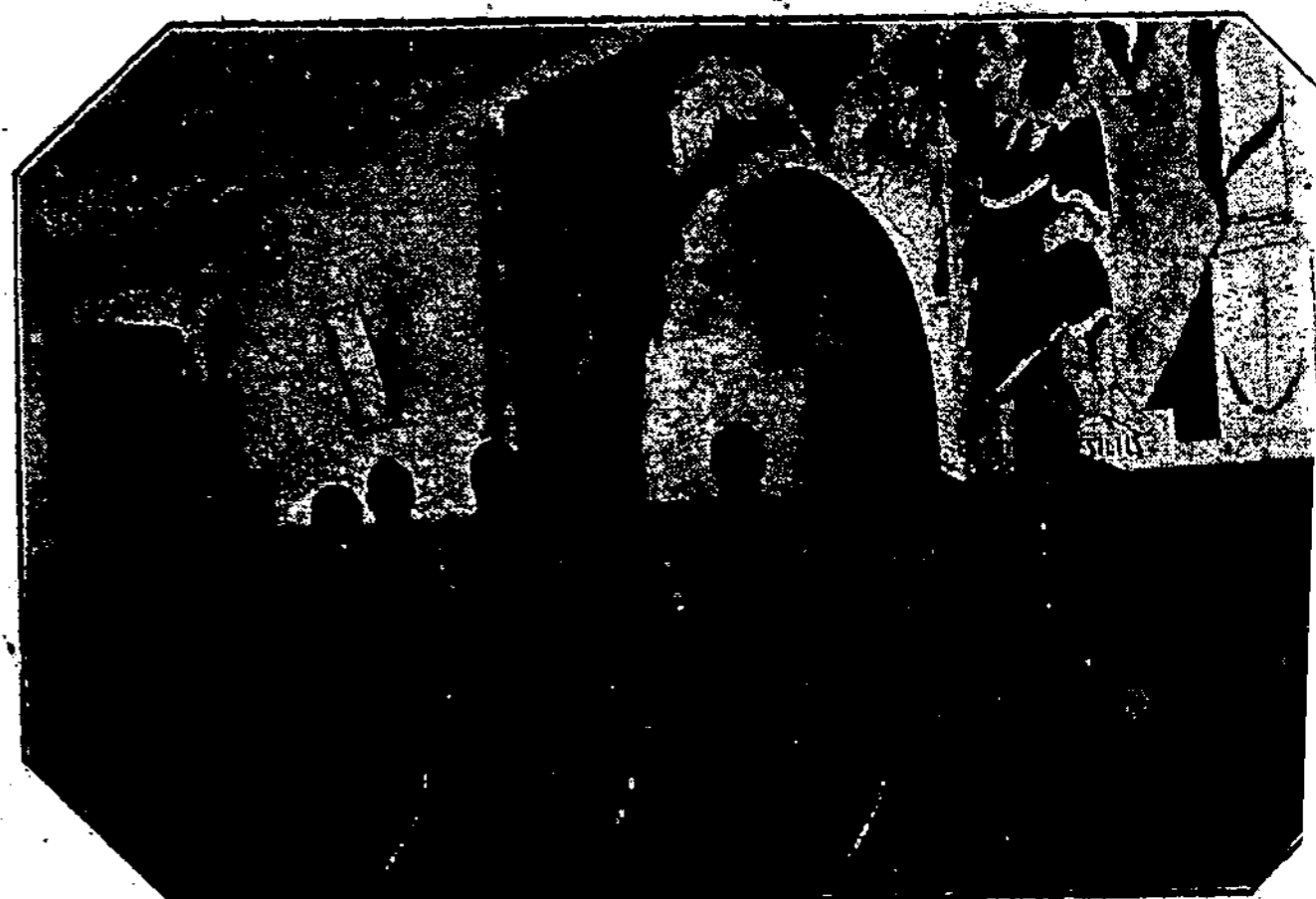
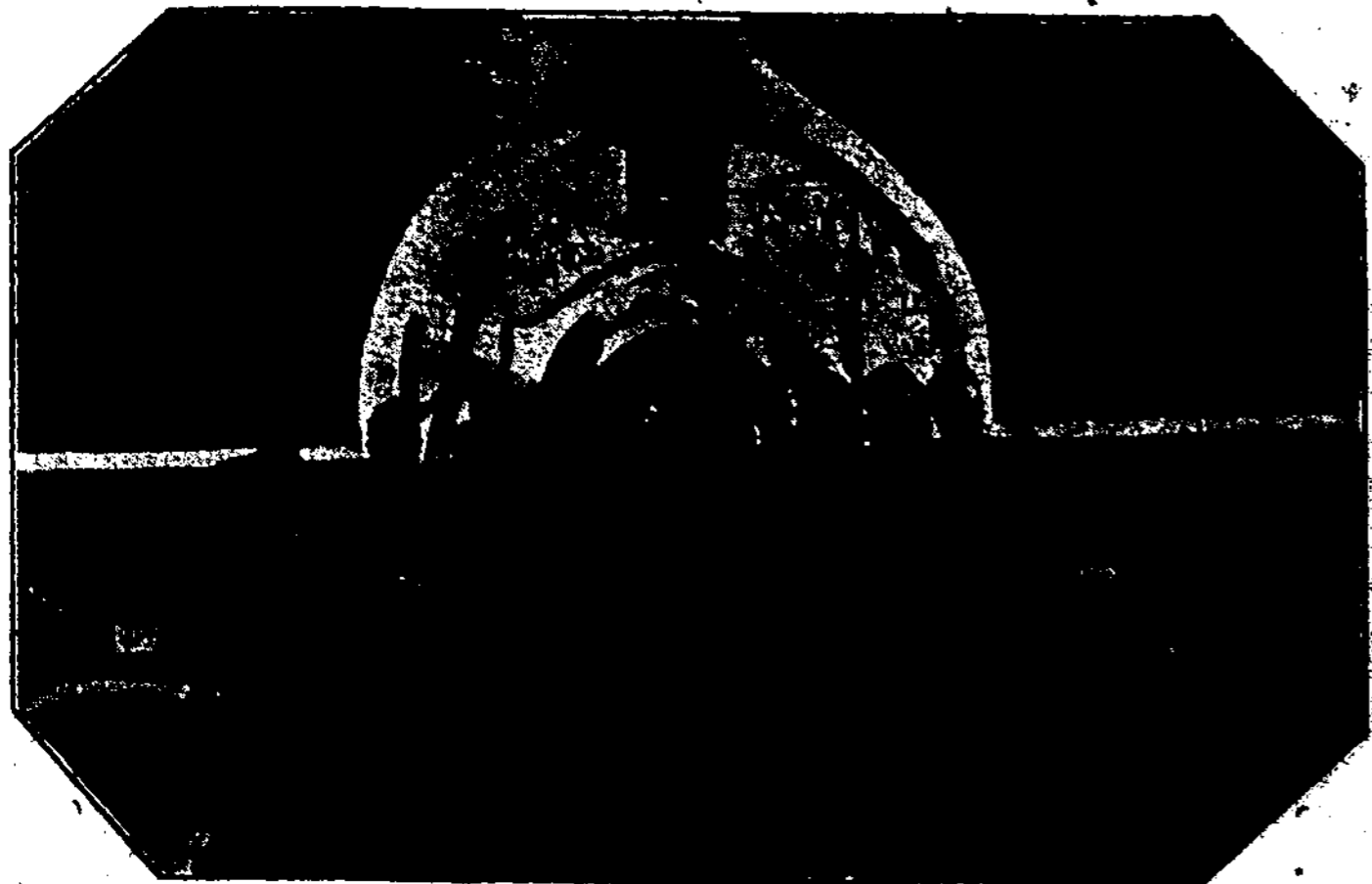
Pažymėdami, kad būtina sąlyga kariškai drausmei pasireikšti yra įpratimas bei automatiškumas, randame, kad toji sąlyga tvarko ir kariškos iniciatyvos reiškimą.

Pažindami mūsų dvasinį gyvenimą, mes lengvai galime pastebėti, kokios didelės reikšmės mums turi įvairūs įpročiai. Įpratę savarankiškai dirbti, mes lengvai pareiškiame laisvą savo valią; įpratę protauti, mes visada lengvai įvertiname aplinkybes ir darome reikalingus sprendimus; pagaliau įpratę daryti gerą, mes visus savo pasielgimus tvarkome moraliniais pagrindais. Tuo būdu ir iniciatyvai reikšti reikalingas įpratimas bei automatiškumas, nes numatant veiksmų tikslą, parenkant tiems veiksmams vykdyti priemones, vykdant viršininkų įsakymus, atsižūrint į šių įsakymų dvasią, reikalingas yra įpratimas — automatiškumas.

Tad tiksliau pažindami drausmės ir iniciatyvos pagrindus, jų reiškimą būdą ir esmę, mes randame, kad drausmė ir iniciatyva ne tik neprieštarauja viena kitai (kaip tat dažnai yra klaidingai manoma), bet yra visais atžvilgiais artimos viena kitai, eina išvien.

O kadangi iniciatyva dar daugiau paliečia mūsų dvasinį gyvenimą negu drausmė, tad apibūdinant tikrą iniciatyvos esmę galima pasakyti, kad kariška ini-

*) „Karys“. 8 nr. straipsnis „Drausmės pagrindai“.

3 art. pulko kareivinių sienos gražiai išpuoštos paveikslais ir obalstais.

ciatyva yra aukščiausias visiškai savarankiškas kariškos drausmės reiškinys.

Pripažindami kariškos iniciatyvos svarbą ir žinodami jos pagrindus, mes lengvai galime nustatyti ir tas priemones, kuriomis kariškoji iniciatyva gali būti keliami mūsų kariuomenėje. Svarbiausia tikros kariškos drausmės ir iniciatyvos kėlimo priemonė yra

tikslus mūsų kariuomenės mokymas, ypačingai tvarkomas nauja vadinamąja „kautynių muštos“ kryptimi. Šita nauja kariško mokymo kryptis kaip tik ir turi tikslą lavinti kareiviuose naudingus jiems, kaip tikriems kovotojams, įpročius bei reikalingą automatišką drausmę ir iniciatyvą.

Pulk leit. P. Tarasenko.

Anglija — nematomų spindulių tvirtovė.

(Nuostabus vieno anglų mokslininko išradimas).

Visokios rūšies nusiginklavimo konferencijos nepasieks jokio tikslo, jeigu jos nebus laiko dvasios išraiška. Kokia gi to laiko dvasia. Tuo tarpu, kai Ženevoje diplomatai prakaituoja dėl nusiginklavimo, viso pasaulio valstybės ginkluojasi, kiek tik gali ir senovės romėno patarlė: „jeigu nori taikos ruoškis karui“ dar nėra niek nepaseno.

Anglų fizikas Bairdas padarė išradimą, kuris iš pirmo žvilgsnio rodosi tik graži negalinti turėti jokio realaus pritaikinimo fantazija, bet kuris tikrumoje suvaidins pirmąją rolę, o gal net jį pakeis iš pamatų. Prof. Bairdas iš to savo išradimo nedarė paslapties. Visi pasaulio fizikai ir chemikai sužinojo, kad jam pasisekė suteikti žmonijai dirbtinę akį, kuri turi tą stebuklingą ypatybę, kad gali matyti tamsoje. Tą savo aparatą jis pavadino „noctovisor“ ir parodė daugeliui tiek anglų, tiek užsienio mokslininkų. Didelėje laboratorijos salėje ant sienos buvo ištiesta didelė uždanga panaši į kinematografo ekraną, prieš kurią tam tikroje atstumoje stovėjo keistas aparatas, kurio stiklinis objektyvas, panašus į dirbtinę akį, žiūrėjo pro langą į parką; jame naktį nieko nebuvo matyti. Tada ponas Bairdas paspaudė tam tikrą įtaisą ir didžiausiam visų susirinkusiųjų nusistebėjimui ekrane pasirodė miežiai, gėlės ir net įsimylėjusioji porė ant vieno nuošalaus suolo. Noctovisor turi stebuklingą akį, kuri mato tamsumoje ir atmuša ekrane matytą vaizdą.

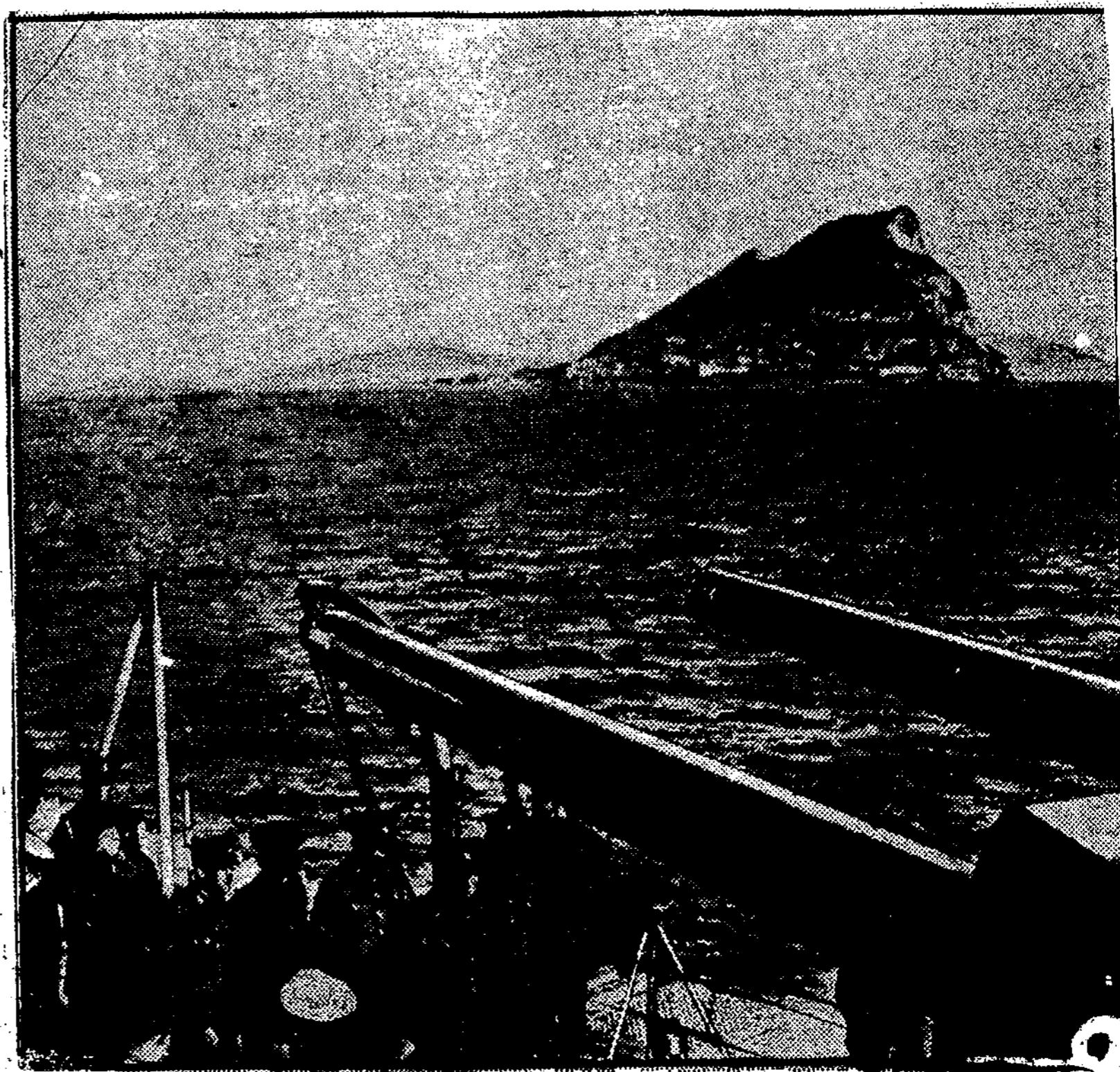
Bairdas čia pat paaiškino susirinkusiems, kad šis aparatas skleidžia ultra-raudonus spindulius, kurie, kaip yra žinoma, nematomi akiai, bet veikia tam tikrą fotografijos plokštelę. Aparato pražektorius peršviečia tamsumą panašiai į reflektorių, bet žmogaus akis to nepastebi. Žmonės, kurie slepiasi tamsoje, visai nepajaučia, kada juos mato galinga noctovizoro akis ir juos atmuša ekrane.

— Gražus ir nuostabus dalykas — pareiškė susirinkę mokslininkai — bet gaila be praktiškos reikšmės. — Iš tikrųjų, aparato spinduliai siekė tik netolimus daiktus ir galima buvo peršviesti arti nedidelį plotą. Tolumoje tie spinduliai nustodavo savo jėgos ir gautas atvaizdas reikėdavo perfotografuoti ant tam tikros sustiprinančios vaizdą plokštelės.

Bet demonstruotas susirinkusiems Bairdo aparatas buvo tik maža dalelė sensacingo išradimo, kuris tuo

tarpu yra išradėjo paslaptis. Noctovisor I buvo nepilnas ir neturintis praktiškos reikšmės. Noctovisor II, tikras dabartinis technikos stebūklas, yra sukonstruotas išimtinai anglų kariuomenės reikalams. Po ilgesnių bandymų pasirodė, kad ultra-raudonieji spinduliai, kuriuos skleidžia kiekvienas raudonas kūnas, gali suteikti didelį patarnavimą. Anglų mokslininkui pasisekė sujungti noctovizorą su televizoru. Tai patobulintas noctovizoras galėjo atlikti uždavinį, kuriam jis buvo skirtas. Ultra-raudonieji spinduliai rado sau kelią į etero sritį. Orlaiviai, kurie kitados nakties priedangoj galėjo ramiai skraidyti ties Anglijos, arba šarvuočiai, besiantinantieji prie Didžiosios Britanijos krantų, nebepasislėps nuo galingos noctovizoro akies. Iš tikus karui, Anglijos generalinio štabo salė pavirs į savo rūšies kino teatrą, kurio ekrane vystysis būsimieji pasaulinės istorijos vaizdai, kiekvienas mažiausias priešų judesys bus pastebėtas viską matančio aparato.

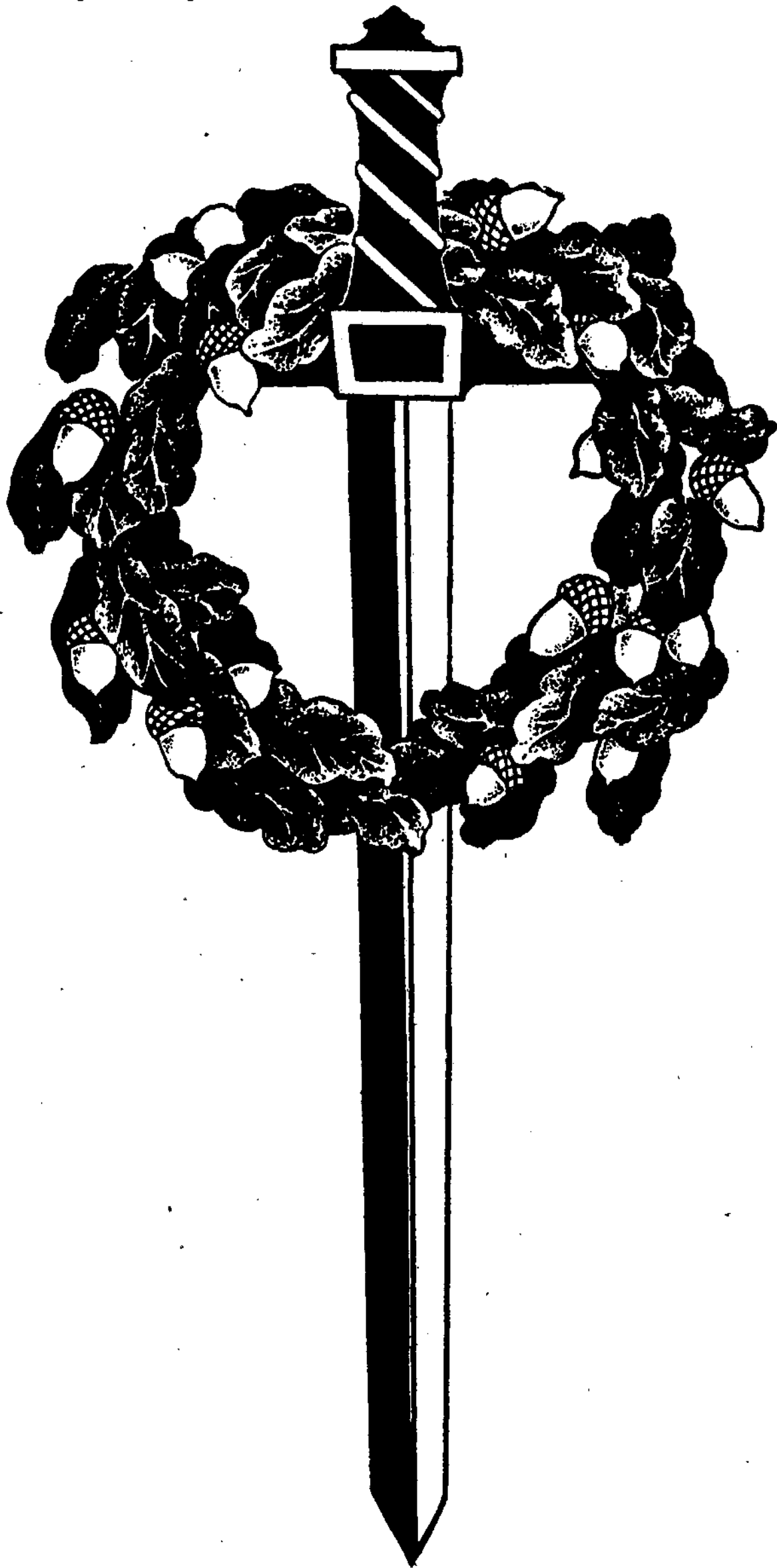
Pasakoja, kad jau visas Britanijos pajūrys yra nustatytas noctovizorais.

Gibraltaras. Tarp Europos ir Afrikos (prie Ispanijos) yra siaura anga laivams išplaukti iš Viduržemio jūros į Atlanto vandenyną. Ši vieta karo strategijos atžvilgiu yra labai svarbi. Anglai čia turi įsitaisę savo tvirtovę. Šiam vaizdely matome salą—kalną—tai Gibraltaras, ir anglų karo laivą.

Tėti, ar žinai, kam mes iškėlėm žibintus?

Tėti, ar prisimeni tą dieną,
Kai grįžom iš žalio miško,
Kai dvi vasaras nepioyėm šieno,
Toj lankoj, kur nuo mažens dainas dainavai...

Ar primeni, mes sugrįžom iš Karpatų.
— Veidai pageltę, lūpos juodos...
Ir po tiek vargo, po tiek metų,
pelenuose ieškojom paguodos.
Pirkios vietoj — tik pusė dūmtraukio stypsojo,
lyg buvusio paminklo kojos.
Ir motina jau neraudojo,
tik akmenį krūtine apklojo.
Aš kažką jaučiau. — Gerklėj buvo kartu;
apie obelių juodus liemenis vaikščiojau.
Nesutiko nė šuo prie kiemo vartų...
Ir pats nežinau, ką galvojau?...

Prisimeni... rytuos suaidėjo,
ir pasipylė alkanos gaujos.
O, dūmai nešami vėjo.
pakilo už miško...
— Užpuolė, — sušuko kaimynas.
— Apginti, — man balsas skambėjo...
Pravirko pakluonės beržynai.
Aidai tolumoj nuaidėjo.
Į žygius išėjom. Už vėliavą mūsų
Ir krašto laisvei viską aukojom.
Nuo Vilnijos, Dauguvos ir Prūsų;
savo šalių... rapom terapojom.
Atvadavom. Vėliavas iškėlėm,
žibintais nušvietėm taką.
Veiduos sužibo džiaugsmo ašarėlė.
O širdis džiaugsmu taip plaka...

Ir kai prisimeni viską, —
tuos džiaugsmus ir kryžių kelius. —
Oi žinau dėl ko tos vėliavos tviska,
dėl ko ir kam tas kardas aštrus.
Kam dega žibintai laisvės bokštuos,
dėl ko tėve, lauką vaguoji?
Ko motutė, taip meldžias, taip trokšta,
Kai padangė nuo dūmų migloja...

Tėti! tat nesistebėk, jei aš,
pravirkau žibintų ir vėliavų miške...
— Aš laimėj nuskendau, ji mane neš.
Aš šaukiu: „Laisve, šviesa, aš jūs neapleisiu...
Oi ne“!

V. p. Dovydenas.

Naujokui.

Dar mūs širdyse neišdilo
Ta sena žila senovė,
Ošė amžiais senas šilas,
Kur Nemuną apjuosęs stovi.

Kai mes, lietuviai, drąsiai ejom,
Prieš mus drebėjo chanų ordos—
Nuo Baltijos miškais skambėjo
Lig Juodmarių lietuvių vardas.

Prisiklausyk, lietuvi, šilo —
Į senąją, į niurią dainą,
Jis išdainuos tau, lyg vaidila,
Kaip būdavo į žygius eina.

Dabar toks liūdnas Leipalingis,
Ir nykios smiltys ties Varėna,
Bet lenkai atmena jotvingius
Ir jų žirgus, ir jų plieną.

O Rusuose — seni dainuoja,
Seni jų raštai, taip jau sako:
Kur lietuvis žirgų nujojo
Žolė nedrįsta želti ant tako.

Tai buvo milžinai, ne žmonės
Ir prisimint senovę miela:
Totoriai mums mokėjo done,
Ne kartą Kijevas vartus atkėlė.

Ne vien senove girtis galim
Tik reik atminti kovas dėl laisvės
Juk tai mes patys laisvę šaliai
Kardais iškirtom, krauju aplaistėm!..

Mes toki patys, kaip senovėj,
Tas pats mummyse kraujas verda
Prie Nemuno šilai sustoję
Minės ir mūsų vardą —

Nereik mokyti jauno kario,
Kiekvienas lietuvis tai žino:
Nenorim šiandie mes Juodųjų marių, —
Mes trokštame tik kalno Gedimino.

Tai linksmas eik, visuomet drąsiai,
Kada tave tėvynė šaukia,

O apdainuos mus mūsų sesės,
Kai Vilniaus susilauksim.

Jonas Giria.

Pasislėpimas nuo šautuvų ir kulkosvaidžių ugnies.

Dabartiniais laikais kautynių laukai atrodo tušti, nes visi kovotojai stengiasi taip pasislėpti ir užsimaskuoti, kad priešininkas veikia nepastebėtų. Nors kautynių lauke ir nepastebiami kovotojai, bet pats laukas nėra visiškai tuščias ir tylus; jame vedama baisi ugnies kova. Įvairiomis sekimo priemonėmis pastebėję kautynių lauke, kad ir mažiausius taikinius, kariaujantieji nukreipia į tuos taikinius ar vietas visą savo ugnies jėgą.

Tačiau net ir baisiausia prieš ugnis, kuria jis gali sutikti puolančius, jų neįveiks, jei puolantieji bus ne tik pasiryžę, bet ir sumanūs kovotojai, mokės tiksliai pasislėpti nuo priešų sekimo ir jo ugnies.

Nors pasislėpimas nuo priešų šautuvų ir kulkosvaidžių ugnies nėra sunkus dalykas, bet pirmą kartą patekę į kautynes kareiviai neretai nustoja sveikai galvoti ir, kol įpras tiksliai įvairius kautynių veiksmus pildyti, nemaža bus sužeistų ir nukautų. Daug žinoma pavyzdžių, kad kautynėse daugiausia kentėdavo nuo priešų ugnies pirmą kartą dalyvaujantieji kareiviai, o buvusieji kautynėse bei sumanesni kareiviai išlikdavo sveiki, beveik per visas kautynes.

Tokios dabartinių kautynių aplinkybės verčia ir mus, parengiant savo kariuomenę karui, nepamiršti lavinti kovotojo protavimą, ypatingai pratinant kareivius sąmoningai nuo priešų šautuvų ir kulkosvaidžių ugnies slėptis.

Aišku, kad geriausia kautynių veiksmams mokyti mokykla yra tikros kautynės, bet tokių aplinky-

bių kareivio mokymo metu mes sudaryti negalime, todėl įvairių kautynių veiksmų mokoma vaizduojamose sąlygose: priešas žymimas spalvotomis vėliavėlėmis, barškalais ir t. t. Tai yra didžiausias kautynių veiksmų mokymo taikos metu sunkumas, nes, kad ir geriausios dirbtinos kautynių aplinkybės, bet nedaro tokios įtakos, kokią daro tikros kautynės. Tačiau ir tokiais pratimais daugiau galima įpratinti kareivį tiksliai veikti visose aplinkybėse ir tą įpratimą panaudoti tikroms kautynėms. Tuo būdu galima dar taikos metu įpratinti kareivius tiksliai slėptis nuo priešų šautuvų ir kulkosvaidžių ugnies. Tam reikalui gali būti daromi kad ir panašūs pratimai.

Esančiam kurioje nors vietoje kareiviui netikėtai duodamas toks uždavinys: „Į tamstą šaudoma iš šito krūmo!“ Kareivis turi tuojau pasislėpti artimiausioje priedangoje. Jei arti jokios priedangos nėra, tai kareivis gula vietoje ir šliaužia iki artimesnės priedangos. Trukti ilgesnį laiką su pasislėpimu negalima. Nors ir visai priedangos arti nebūtų, vis tiek kareivis gula vietoje taip, kad sudarytų mažesnę ir siauresnę taikinį. Dėl to visuomet turi gulti veidu į priešų pusę. Kaip reikia slėptis priedangoje, rodo šie paveikslai (1, 2, 3, 4 pav.).

Kareiviui pasislėpus už priedangos, instruktorius vienu kitu klausimu pratina kareivį sąmoningai protauti dėl tikslaus priedangos panaudojimo. Tam reikalinga išaiškinti kareiviams pramušamoji dabartinių šautuvų kulku jėgą. Svarbu, kad kareivis nors ir tiek žinotų, jog nuo 400 mtr. ir arčiau medis gali

1 pav. Taisyklingas priedangos sunaudojimas. Kareivis visai priedangtas ir iš priešakio jo nematyti.

2 pav. Taisyklingas mažos priedangos sunaudojimas. Kareivis susiritė, todėl ir maža priedanga jį apsaugos.

3 pav. Netaisyklingas priedangos sunaudojimas. Kareivis atsigulo per aukštai, todėl yra priešas matomas ir bus jo kliudytas.

4 pav. Netaisyklingas mažos priedangos sunaudojimas. Kareivis guli išstilesęs, todėl priedanga jo neapsaugos.

būti priedanga tik tuomet, jei jo negalima dviem rankom apimti; smėlio ir žemės pylimai, jeigu jie turi nemažiau 1 mtr. storio; mūro siena, jeigu ji yra už plytos ilgį storesnė; geležies lapai, jeigu jie yra neplonesni kaip 22 mm. Kulkosvaidžių ugnis dėl savo taiklumo yra dar stipresnė ir todėl, norint apsisaugoti nuo jos, reikia rinkti dar geresnės priedangas, negu nuo šautuvų ugnies.

Pastebėjus, kad pasislėpimui nuo šautuvų bei

kulkosvaidžių ugnies naudojami akmenys, išaiškina, kad akmenys kaip priedangos negali būti naudojami, nes už jų pasislėpę gali būti dar sunkiau, negu kulkomis, sužeisti akmenų skeveldromis.

Taip sutvarkyti ir dažnai kartojami pratimai padės ir taikos metu parengti sumanų kareivį, kuris ir tikrose kautynėse mokės sąmoningai naudotis priedanga.

P. T-ka.

Senovė miršta.

I

Galinga ir graži Merkio pilis, bet dar gražesnės josios apylinkės...

Šiaurės rytų kryptimi iš Merkinės bėga trys didžiuliai keliai: į Alytų, Daugus ir Varėną. Pietų vakarų pusėn, per Nemuno tiltą vingiuoja Liepalingio takas, o senon Jotvingijon, į pietus, gali nujoti didžiu Gardino keliu. Yra dar šeštas nežymus miškuose Bingėlių takelis, kuriuo renkasi pilin Purpliu, Trakiškės ir Kašėtų dzūkai...

Pro tvirtovės sienas rieda plačiabangis Nemunas, nešdamas jūron piktojo Merkio ir triukšmingos Strėvos vandenėlių... Nuo pilies bokšto viršūnės prityrusi akis atskirs tau Skroblio miškus, Perlojaus sodybas ir parodys tas vietas, kur Mantviliškės, Laukininkų ir Dziovainiškių žvejai gauda žuvį Ilgio ežero nendrose... Prie progos senas Česukų prievaizda papasakos tau apie Niedzingės paslaptis, Linksmavietės gražybės ir seną, seną Narimantų giminės Merkio valdovą...

Mielas tas vargo kraštas, kurį dabar Dzūkija vadiną... Žalios Girijos ir narsiųjų jotvingių vaikai, skurdą smėlynuose bevaikydami, su senos Lietuvos priešais besikaudami, jau nuilso... Jų didžiuliai miškai iškirsti, vandeningi ežerai džiūti baigia, o klaikaus smėlio ir smulkaus akmenų laukai neramina artojo... Jų šviesios akys nubluko, platūs pečiai susigaubė ir raumeningos rankos bejėgiškai nusviro... Tik skurdas viens jų žingsnius telydi, tik liūdnas dainas dzūkės iš senų laikų niūniuoją...

Bet ne taip dar buvo Vytauto laikais, kai vylingas Jogaila pinkles Lietuvai pynė, kai didingos Ramovės savo vietas užleido Bažnyčioms... Merkio tvirtovė tuomet linksminosi, jos kiemuos žvengė tūkstančiai žirgų, žvangėjo ginklai ir juokavo jaunimas...

Aukšto bokšto seklyčioje su moterimis verpėjomis margas juostas siuvinėjo Dzūkijos gražuolė, dabartinio Merkio valdovo duktė, Aušrelė...

Anksti rytelį atsikėlus, gražiai pasidabinus ji laukė, kad tėvas Narimantas, seniu Jurgiu pramintas, ateis savo dukrą pasveikinti ir išjos Linksmavietėn, kur buvo numatyta šiemet paskutinė vilkų medžioklė... Mat, slinko tuomet sausio mėnuo, itin sunkių Lietuvai 1387 metų.

Lenkų ponai, iš Krokuvos Lietuvą bevaldydami, tarytum aprimo, nes tikėjos su Jogaila atvyksią Lietuvą krikštyti. Ėjo gandai, kad patsai Jogaila trauksias su jais šiemet Gardino keliu Vilniun. Girdi Lenkijos karalius aplankęs Voluinės ir kitas tolimųjų Lietuvos pietų žemes, bet, paėmęs iš tuolaikinių valdovų raštus, kad jie pasižada vien jo klausyti ir Lenkų karalystei pasiduoti... Kas žin, kaip į tai atsakys Vytautas?

Tokiomis tat mintimis susirūpinęs žengė Narimantų Jurgis dukters seklyčion... Ten greitomis Aušrelę pasveikinęs ir truputį su ją pakalbėjęs, pasiskė tuojuo josias Linksmavietėn. Linksmavietėje žadėjo pasimatyti su Merkio Ramovės žyniu ir kai kuriais savo žemių tijūnais, o gal net ką nors pas kuniškaištį Vytautą Gardinan reikės siųsti, nes senokai iš jo žinutės negavo. Nerimo valdovas dar todėl, kad iš Trakų, kur Skirgaila vis dar sėdėjo, nebuvo žinūčių, o Vilniuje Jogaila pasodinęs kažkokį lenką — labai sunkiai ištariamos pavardės. Pagaliau dukrytė sužinojo, kad tėvas pietums negrišias.

Kai tėvas iš seklyčios išėjo, jaunutė Aušrelė nuiliūdo, susimąstė ir net priminė mirusią savo mamytę... Tačiau šeimyniniai darbai ir besirenkančios seklyčion moterys jos neramias mintis išblaškė: ne valan-

Lietuvos krikštas (1387 m.)

Kairėj: Senovės lietuvių medžioklė.

dos neprabėgo ir pilies gyventojai girdėjo jos skaidrų balselį pilies apačioje, tarnautojų ir sargybos būstuose.

II

Linksmavietė stovėjo aukštam kalne, ties pat Nemuno krantu, prajojus kokią valandą Gardino keliu — nuo Merkinės į pietus. Ten pat netoli dzūkai pasistatė šventyklą. Iš vienos pusės turtingą sodybą gaubė Nemunas, iš kitos — milžiniški Kotros miškai; pro jos vartus bėgo didžiulis kelias Vilniun... Merkinės valdovas labai mėgdavo šitą gražią vietą ir dažnai ten rinkdavosi jo tijųų taryba. Ateidavo į jos posėdžius ir vyriausias Merkio šventyklos žynys, žilaplaukis Rimtautas. Tą naktį kaip tik gerokai patsnigo, bet rodėsi diena eis giedryn...

Vos tik valdovas, kelių dvariškių lydymas, pasiekė pirmuosius sodybos namus, kai susidūrė su jaunu raiteliu, kuris kelių palydovų draugovėje skubėjo Merkio link... Abu vienas kitą greit pažino, pasisveikino ir nudžiugo: pasirodo tai būta Vykantų Alkio, iš Gardino su Vytauto laišku Narimantui, jojančio... Svetys ir valdovas tuojau paskubo namo, kur jų jau laukė susirinkusi taryba...

Paskaitęs Vytauto laišką Narimantas pranešė vyrams visą krūvą naujienų... Pirmiausia jie sužinojo, kad Jogaila su Jadvyga, savaisiais lenkais ir krikščionių kunigų galybe Vilnių, pro Lydą, jau siekia ir iš ten, girdi, Polocko kunigaikštį Andrių pulsias: mat, tie kunigai, šiemet Lietuvą krikštysią. Be to, eina gandai, kad Vilniuje, Alsėnuose, Krėvoje ir kitur būsiai valdovai lenkai, o kam teks didžiojo Lietuvos kunigaikščio galia — niekas dar nežino... Kas iš bajorų ar šiaip žmonių krikščionių tikyba priimsias, tam bus suteikta labai daug lengvatų... Visos ramovės ir šventyklos turi būti sugriautos, seni dievai išnaikinti, nenorį krikštytis žyniai pasmerkti, o jų vietoje žmonės priimsią vienuolius ir kunigus. Kas tiems

įsakymams priešinsis, bus nubausti, jų turtai atimti karaliaus valdžion, o šeima kalinama...

Mozūrijos pasienis seniai atviras, ir pavasariui užėjus visoki lenkiūkščiai tur teisės laisvai Lietuvon skverbtis...

Kunigaikštis baigė savąjį laišką šiais žodžiais: „Krikštytis reikia, tačiau gėda mums, kad svetimi dabar mūsų žemę valdys... Mums reikia vienybės ir išvermės...“

Vos besuspėjo šiuos žodžius Narimantas ištarti, kai kilo tikriausia audra... Laisvės vaikai iš karto pajuto beneriančią Lietuvos kaklą virvę ir, tarytum sužeisti stumbrai, pradėjo jos kratytis... „Mušti Jogailą... smaugti lenkus... mirtis jotvingių kankintojams...“ pasigirdo itūžę balsai...

Ilgai reikėjo Narimantui juos raminti, kol, pagaliau, prabilo senas Rimtautas.

„Klausykit, vyrai ir tu garbingas valdove!“ tarė jisai. „Atėjo valanda, kada mūsų senoji gadynė jau baigias... Dievo Perkūno vaikai savąjį darbą atliko ir varu turį užleisti savąsias vietas Kristaus pasekėjams... Mūsų didžiuliai miškai, gilios upės ir klampūs raistai toliau Lietuvos nebesaugo, reikia jai šviestis ir kilti, kad vėliau svetimi jos keliais neklaidžiotų ir mūsų žmonių sprandais nejodytų... Gaila tik, kad senųjų lietuviškų dievų žynys šiandien negali tokiam pat lietuviui kunigui vietos užleisti, o šviesos mokslą turi svetimšaliai skiepyti... Gaila, kad mūsų bajorai gaus tą mokslą gausiai turtais ir nevisai užtarnautu gerumėliu pasaldintą... Gaila, kad to mokslo pėdomis rengėsi žengti Lietuvos žemėn svetima mums rusų ir kryžievių giminė, o dabar jau žengia vylingi lenkai... Gaila, nēr mūsų galingo Kęstučio, kuris gal ištesėtų krikščionišką lenkiškumą lietuvišku kilnumu atremti. Bet nesisielokit, dar gyva jo dvasia Vytauto asmenyje, dar sužibės Lietuvos saulė... Tik nesiduokit pasigauti vylingais lenkų pa-

Kaip buvau pradėjęs rašyti į „Kariškių Žodį“.

(Iš savo atsiminimų).

Mūsų gyvenime prasidėjo visokių įvykių dešimtmečiai. Nors dešimt metų išgyventi ne „štuka“, bet šis mūsų valstybės kūrimo dešimtmetis veikia prabėgo, kaip ekrane. Štai nejučiomis ir „Karys“, buvęs „Kariškių Žodis“, jubiliejų atšventė.

Anuo metu, kai dar savo laikraščio neturėjome, atsimeinu, jo labai laukėme. Laikas jau buvo jį leisti. Galop pasirodo pirmas „Kariškių žodžio“ numeris. Mūsų sieloje kilo džiaugsmas, nes mūsų laikraštis reiškė mūsų laimėjimą. Reikia atsiminti, kad tais laikais buvome vos tikėtai atsipalaidoję iš neseniai buvusios rusų ir vokiečių okupantų žiaurios priespaudos. Kas tą priespaudą ant savo kailio patyrė, tas be žodžių suprato, kad laikraštis yra mūsų dvasios kylančios kultūros pasireiškimas, ir tai buvo mūsų pasididžiavimas. Aha! ir mes turime karišką laikraštį! Ir dar ne tai turėsime!

Pasirodant „Kariškių žodžiui“ buvau karo mokykloje. Vieną kartą mūsų lietuvių kalbos mokytojas p. Faustas Kirša, pabrėžęs „Kariškių žodžio“ pasirodymą, mus paragino rašyti straipsnelius ar apsakymėlius savam laikraščiui. Aš prieš tai jau buvau

mėginęs rašyti beletristinius dalykėlius, bet nežiūrėjęs į raginimą, rašyti „K. žodžiui“ gal ir nebūčiau išdrįšęs. Tik mane žinoję draugai pavaišino pora stiprių niuksų pašonėn, tai privertė mane griebtis plunksnos.

Veikiai suradau veikiančius asmenis, gyvus, čia pat esančius pašonėje. Tiesa, jiems pripiršau žygių, kuriuos jie nebuvo padarę, bet jie buvo padaryti kitų, pagrindinė mintis buvo, geri norai susirado, tik kada rašyti! Laiko nebuvo.

Karo mokykloje mokslas ėjo pilnu tempu. Fronte ėjo kovos, karininkų pareikalavimas buvo didelis, todėl mokslui daug laiko skirti negalima buvo. Užtat lektoriai mums žinias teikė labai gausiai ir koncentruotai, labai reikėjo stengtis jas suvirškinti. Vadovėlių nebuvo, reikėjo tenkintis užrašais, kuriuos reikėjo ir tvarkyti ir nagrinėti. Tai kada gi rašinėsi?

O vis dėlto mano pirmasis debiutas „K. žodyje“ — Kovos krikštas — buvo sukurtas per keletą naktų, pasislėpus su žvake užkampyje.

Bet ir naktį nebuvo ramu. Reikėjo akylai žiūrėti, kad nepastebėtų dežuras ir nepadarytų protekcijos padidintą valandų skaičių gauti; antra, nuovargis reikėsi, bet su juo apsidirbti lengviau. Kartais galima laukti, kad pašauks truputį pasipešti, nes dar mieste buvo neramūs vokiečiai, linkę mums visokių šūnybių padaryti. Taip nuotrupomis ir buvo sumegz-

žadais... Tik vienykitės ir burkitės, tik iš tikrųjų kovokit dėl Lietuvos žmonių gerovės...”

Senis pabaigė, vyrai nurimo ir, ramiai pasikalbėję su valdovu, išsiskirstė... Net nepradėta medžioklė užsibaigė, o Narimantas su Alkiu, širdingai vaidilą pasveikinę, nuskubo Merkinėn. Pakeliui Alkis pasisakė josiąs sužinoti, kas dedas Trakuose ir Vilniuje, o svarbiausia stengsis išgirsti Jogailos sumanymus dėl didžiojo Lietuvos kunigaikščio sosto: taip jam, girdi, įsakęs Vytautas...

III

Vai degė tais metais Lietuvos kraštas!..

Vai kentė tuomet Lietuvos vaikai!..

Kai tvirtovės vartai jau lūžta, kai jos sienos nuo sunkių sviedinių prakiūra, kai savieji gynėjai priešą vidun kviečia, tada tik tikrasai vargas prasideda.

Tuomet, oi tuomet dar mūsų valstybės pamatai siubuoti pradėjo...

Pilkieji vienuoliai, rusų šventikai, lenkų ponikai, savieji išdavikai, kryžievių ir kalavininkų kuopos švaistėsi Lietuvos keliais, naikino kryžiaus ir kalavijo vardu jos turtą, skiepijo svetimą kalbą, įpročius, o klaikinama ir ujama mūsų liaudis su žyniais veltui — bėgo į galingų miškų slėpingas vietas... Ir ten ją rasdavo išdaviko ranka...

Mūsų tėvai negalėjo suprasti šviesesnių krikščionybės tiesų, nes jomis dengdavosi dažniausia lenkiškoji apgaulė, kryžieviškas smurtas ir rusų tamsa... Jų prote senojo galingo Perkūno jėga užgeso, o naujos meilės Dievo apaštalas ją draskė, plėšė ir savaliavo... Pačio krikšto apeigos buvo tik laikinoji priemonė apsisaugoti, todėl žmonės ir krikštijos... Vieni žemaičiai niekam nenorėjo lenktis ir atkakliai kovėsi, bet užtat Aukštaičiai, Sūduvos kraštas, Lietuvos rytai ir pietūs atrodė sudegs... Sakau atrodė, nes čia,

tas „Kovos krikštas“. Netrukus jį skaičiau šiek tiek redakcijos apkarpytą laikrašty.

Sakiau, kad apysakutėje paėmiau veikiančius asmenis gyvus, tik jiems prirašiau kitų nuopelnus, taip, jog jie patys savęs nė nepažino. Bet kokis buvo mano nusistebėjimas, kad kartą pas mane atėjo nepažįstamas karys ir sako:

— Tu nesigink, aš tikrai žinau, kad tu esi tas pats Buivydas, kuris parašė „Kovos krikštą“...

— Tebūnie ir taip, sakau, bet kas iš to?

— O tas, jis sako, — kad tu brolau vis dėlto vyras esi, kad mane taip gerai aprašei. Tikrai taip su manim buvo. Bet kas tau apie tai taip smulkiai papasakojo, noriu žinoti, ar ne Rapalis kartais...

Mano fizionomija didžiausį nusistebėjimą atvaizduoja. Nei jo, nei Rapalio nei matyt, nei girdėt neteko. Negaliu atsistebėti. O toliau jis su pretenzijomis.

— Gerai, tai viskas gerai, sako, bet to ir to tai visai nė nebuvo, čia paskalos, be reikalo tai rašei. O jeigu ir būtų buvę, tai ar negalėjai nutylėti, reikėjo tau apie viską parašyti...

Vos atsikračiau nuo jo.

Teko vėliau girdėti, kad panašių pretenzijų turėjusi viena gailėstingoji seselė. Iš tikrųjų ji buvo ir paliko man nežinoma, o apysakutėje buvo sugalvotas idealės seselės tipas.

Gardine sėdėjo jos didžiausia viltis ir atrama — Vytautas!

IV

Jis nujautė, kad šį kartą ne vien su Jogaila ir jo broliais turės reikalą, bet su daug piktesniais priešais — lenkais. Kokios klastos jie ims — Vytautas nežinojo ir todėl išsiuntė sau patikimus žmones Trakuosna, Vilniun ir Krėvon, kad jie sektų Jogailos ir jo pakalikų žygius.

Jogaila, isodinęs į artimiausias ir turtingiausias pilis lenkus su stipriomis rinktinėmis, ėmėsi savaip skiepyti rytų Lietuvai krikštą. Kadangi su krikštu, kaip jau girdėjome, buvo surištos didžiulės bajorams lengvatos, pav., jie galėjo ne tik dovanotą jiems kunigaikščio žemę, bet ir žmones laisvai valdyti, viešus valstybės gyvenime darbus nebedirbti, savosios šeimos reikalus kaip nori tvarkyti ir t. t., tai dauguma jų pardavė savojo krašto reikalus ir pasidavė Jogailai, tai yra lenkams. Maža to, pajutę iš kur gėrybių vėjas pučia, tie išdavikai pradėjo sekti lenkų poniaukų laisvus įpročius, rūbus ir kalbą. Iš mūsų liaudies kilę — dabar pradėjo jos kratytis, žemiau už save statyti ir, Lenkijos poniaukams palaiminus, jos prigimtas laisves baudžiava varžyti...

Tačiau, ar šiaip ar taip kalbėsime, Vytautas panašioms „laisvėms“ priešintis negalėjo, nes būtų visai šalininkų netekęs... Reikėjo bent tuo tarpu tylėti ir naujų šunybių laukti... Netrukus ir jos pasirodė...

Dar tais pačiais 1387 metais Jogaila pasiuntė didoką rinktinę Polockan ir suėmė savo brolių, maištinką Andrių. Dabar pagal sutartį turėjo vykti Polockan Skirgaila, o Trakai bene grįžti Vytautui.

Tačiau lenkai nesnaudė... Belaukiančiam sutarties vykdymo Vytautui teko jau kelintą kartą vėl pajusti biaurią Jogailos ir lenkų klastą... Prieš pat Krokuvon sugrįžimą Jogaila ne tik negrąžino Vytautui Trakų, bet didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu pas-

Tai taip buvau pradėjęs rašyti į „Kariškių žodį“. Tai buvo mano plunksnos bandymai, į nieką nepretenduojantieji.

Bet yra žmonių, kurie savo plunksną su gerais vaisiais yra išmėginę, kurie daug gali duoti įdomių natūralių apsakymėlių, aprašydami mūsų kovas už Nepriklausomybę.

Juk mūsų kovos 1919 — 1920 metais su dešimteriopu prieš turtingos, galima sakyti, didvyriškais epizodais. O spaudoje tokiomis temomis mes, vai, kaip maža turime. Netenka matyti nei atsiminimų, nei dienynų. Daugelio žmonių, kurių atsiminimai taip naudingi būtų istorijai, dėl tų žmonių ar kuklumo, ar ko kito, taip spaudoje ir nepasirodys. Praeis 20 — 30 metų ir senesniosios kartos kovotojai su savo atsiminimais nueis į kapus, o jaunesnieji žinos tų atsiminimų tik nuotrupas. Kaip mūsų ainiams bus sunku rašyti apie mūsų kovas už Nepriklausomybę.

Gal kaltas mūsų kovotojų perdidelis lietuviškas kuklumas. Grynas lietuvis niekuomet savo nuveiktais žygdarbiais nesigiria ir nemėgsta, kad apie juos sužinotų kiti. O gal ir mano, kad jo nuveikti darbai, jei jis juos sugebėjo atlikti, tai ir jokios didvyriškos spalvos neturi. O jei ir kitas pamėgina apie jį ką nors pasakyti kitiems, tai net palaiko, kad čia slepiasi išjuokimas.

Štai kad ir tokia mano matyta scena.

kyrė... Skirgailą. Pagaliau, tarytum iš Vytauto pasityčiodamas, davė jam valdyti tolimą ir lenkų bajorų apsėstą Voluinės kraštą...

Dabar jau Vytautas aiškiai suprato, kad jį norima nusilpninti, nuo Lietuvos reikalų atitraukti ir... pribaugti... Tuo tarpu iš tolimų Žemaičių ir aukštutinės Lietuvos vis dar plaukė Gardinan kruvinos lietuvių raudos atgarsiai, vis dar laistėsi mūsų giminės kraujas ir Lietuva nyko!..

Kas gi dabar bedaryti? Ko imtis?

Tačiau penkius ilgus metus dėl krašto laisvės kovojęs, gyvastį tūkstantį kartų pavojun statęs, Vytautas vis tik nutarė kautis... Tegu Jogailos pusėje di-

desnė jėga, tegu už jo pečių stovi lenkai ir jų igulos, nemaža Lietuvos didikų ir bajorų dalis, tačiau Kęstučio sūnui — tai tušti niekai! Jis turi dar kartą, dar vieną kartą — žūti arba laimėti!..

Tiesa, jau nebe tie taurūs laikai, kai Lietuva gynė kaip vienas, jau nebesigirdi daugiau vieningos Perkūnui giesmės, jau nebe tie ir tijūnai, bet užtat Vytauto valia nepalaužta, jo jėgos dar tik pradeda bręsti...

Dar vieni skriaudos, derybų ir nusižeminimo metai, o po jų — vėl ugnin, vėl vargan, vėl ištrėmiman, kad, pagaliau, savąjį tikslą pasiektų...

S. Zaskevičius.

Veiverių kapai prislėgė tris karžygių kūnus.

Sunki žiemos našta ir varginanti pavasario pradžia, slėgusi veiveriečius, staiga kažkur išnyko. Aukštai iškilęs vēversys pranešė šiltas pavasario dienas. Linksmumas pripildė veiveriečių širdis, pasipylė pilni laukai žmonių.

Bet štai, sugriaudė perkūnas ir aplankė iš vasaros rytų kraujuotas debesys. Vėl vienas veiverietis karininkas apšlakstė krauju savo brangios tėvynės žemelę. Tai trečią veiverietį karžygi priglaudė Veiverių kapų žemė. Skaudus smūgis pervėrė veiveriečių širdis, pilni veidai liūdėsio. Jie palaidojo trečiąjį savo sūnų, nukautą iš pasalų užpulto teroristo.

Kapai, jūs šaltieji kapai! kodėl taip daug brangių aukų reikalaujat iš veiveriečių? Argi jums neužteko karininko Kuklieriaus, ar nepasisotintot karininku Beru, kad vėl naujos aukos pareikalavot, bet nepaprastos, o vėl karininko. Ir šį kartą patenkinom jūsų norą, paslėpėm jūsų gelsvoj žemėj dar vieną karininką — karininką Gudyną.

Prieš septynetą metų, tokią pat šiltą ir gražią dieną, veiveriečiai pilnais liūdėsio veidais buvo ap-

stoję tuos pačius Veiverių kapus — jie laidėjo ten vieną narsų sūnų, kuris praliejo kraują, kovodamas už tėvynės laisvę su plėšraisiais lenkais. Jis žuvo ties Seiniais, neleisdamas teršti niekšams lenkams savo brangios tėvynės žemelės. Žuvo kaip tikras karžygys su ginklu rankoje. Kada pabūgę jo kariai skaudžių priešų smūgių išsisklaidė į šalis, jis vienas savo krūtine panorėjo atremti priešų plūdimą. Ir atrėmė, bet, deja, neteko jam jau daugiau džiaugtis brangiais tėvynės laukais. Pamatę kariai savo vado drąsumą puolė visu smarkumu priešą ir jį nugalėjo. Ir sunku įsivaizduoti, ką pajuto širdyse Lietuvos plačiosios liaudies sūnūs, kada, nuveikę priešą, rado kraujuose paplūdusį savo vadą. Kerštu prisipildė jų širdys ir, pareikalavę antro tokio pat narsaus vado, skynė priešų eiles. Tuo tarpu karžygio kūnas sugrižo į savo gimtinę. Užpylė žemėmis veiveriečiai savo narsų karžygi, pasiryžę eiti jo pėdomis.

Trejetui metų viskas aprimo. Veiveriečiai, kaip ir pamiršę padarytą jiems didelę priešų skriaudą, žengė vėl įprastu gyvenimo keliu. Džiaugėsi tė-

1919 metais paleisti du kareiviai iš fronto atostogų į kaimą. Piliečiai klausia, kaip jie pešasi su bolševikais. Kareiviai pasitenkina bendromis frazėmis, užtat piliečiai tuo nepasitenkinę primygtinai klausinėja daugiau. Pagaliau vienas pradeda pasakoti, kaip ne jis, o jo draugas, vienas būdamas sargyboje (kartais pasitaikydavo taip) penkis bolševikus nugalėjo. Kol šis pasakojo, patsai herojus visą laiką buvo neramus ir vis norėjo kalbą nutraukti, tik piliečiai neleido. Bet dėl to kalbą sykį nutraukė sušukdamas:

— Tylėk, ką tu čia meluoji!

— Palauk, taria kiek užsigavęs jo draugas, — kaip nebuvo? O kada tu vienas pasilikai sargyboje, tai ar ne tu penkis šautuvus karo grobio paėmei?

O šis užsispyręs karščiuojasi.

— Visai ne taip buvo. Kada tie penki mane apstojo, tai vienas visą laiką mane norėjo nudurti. Vieną tai nušoviau, o kitas tiek arti prilindo, kad turėjau su buožė jam užduoti. O su trečiu daug prisikamavau, kol jį nuveikiau. Ir tik trys buvo, o ne penki.

— Palauk, ginčijasi draugas, — juk tu iš pradžių sakei kad penki, o dabar paliko tik trys...

— Žinoma, kad tik trys. Kai su dviem apsidirbau, tai kažkodėl tie trys pradėjo trauktis ir vieną aš pasivijęs prisikamavau, kol jį apdirbau. Kitų dviejų aš nebeprisivijau. Tik radau jų šautuvus. Todėl ir penki šautuvai buvo...

Pasakotojas nutraukia kalbą, nejaukiai raivosi. Klausytojai prieš save mato pilką, neimponuojantį kareiviuką, kurio nei išvaizda, nei išraiška nesako, kad jis būtų galėjęs penkis priešus nugalėti. Abudu kareiviukai bematant iš kompanijos pasprunka.

Taigi dėl tokio varžymosi daug nuveikę ir pasižymėję asmenys pasilieka visuomenei nežinomi. Dažnai tokie žmonės laikosi nuošaly, nemoka gražiai kalbėti, nemoka girtis, jie ramūs, kuklūs. Juose ir nepažinsi jokios įžymybės. O jų pačių akimis žiūrint, tai visa nieko ypatingo. Šiek tiek daugiau iš jų išgirsi, kai jie trupučiuką „įtraukia“.

O vis tiktai šiuo laiku dar ne viskas yra pamiršta. Dar galima būtų iš 1919 — 1920 metų kovų dalyvių iškvosti daug įdomių epizodų. Jie gali patekti į spaudą įvairių apsakymėlių formoje. Tenka tik palinkėti tiems, kurie savo plunksną valdo, arba tiems, kurie galėtų šį tą duoti, jei tik susilauktų, kad ir poros niuksų pašonėn, kad toj srity pamėgintų dirbti.

J. Buivydis.

„Kariui“ sveikinimas.

Mūsų karo atstovas Rygoj plk. Giedraitis atsiuntė tokio turinio telegramą: „Sveikinu „Kari“ dešimties metų sukaktuvėse, linkėdamas ir toliau stiprinti mūsų kariuomenės dvasią tautos ir tėvynės labui“.

vynės laisve, kurią apgynė ju narsusis sūnus ir dėjo ant karžygio kapo nenuvystančius vainikus.

Bet, štai nelaimingieji 1925 metai išplėšė iš veiveriečių vėl viena brangui jiems sūnu — karininką Bera. Ir šis veiveriečių sūnus žuvo kaip karžygis su ginklu rankoje. Jis negalėjo ramiai žiūrėti į anapus demarklinės besiveisiančius teroristus, kurie žudė laisvus nuo lenku nažu Lietuvos piliečius. Nutarė padaryti tam begėdiškam darbui gala ir apsupo su savo kariais viena kaima — teroristu lizda. Pasigirdo galingi šautuvu garsai ir ugnis pasipylė visam kaime. Karšto kraujo veiverietis puolė su visu inirtimu priešus, nežiūrėdamas, kad jo gyvybei grėsė didelis pavojus. Keletas kulku pervėrė jo krūtine, išsiliejo iš jos karštas kraujas ir karžygis sukniubo žemėje. Vėl atėjo veiveriečiams liūdna žinia.

Dabar šit karininkas Gudvnas, kuris išgelbėjo Lietuvos laisvę, begindamas Vyriausybės Galvą ir

savo tėvynės garbę. Jis žuvo, kaip tikras karžygis. Žuvo garbingai ir nuo tų pačiu priešų, kaip ir kiti jo draugai, tik ši karta nuo patsidavėlio lenkams jo paties kolegos, užpuolusio iš pasalų. Negailėjo karžygis savo gyvybės, kada grėsė Vyriausybės Galvai mirtis. Drasiai atsuko savo galvą prieš užpuoliko kulka, kuri buvo paruošta ministeriui pirmininkui. Ir sulaukė ta kulka, nors pats neteko gyvybės. Veiverietis žuvo, bet jis išgelbėjo tėvynės laisvę. Jo kraujas atvirko savo paklydusių brolių kaltes.

Veiverių kapai ir ši karžygi priglaudė ir jam parinko tinkamą, tarp dviejų jo ilsiančių draugų, vieta.

Ilsėkitės ramiai trys veiveriečiai - karžygiai šaltoje kapų žemėje, drauge sugulę, o už jūsų karžygiškus darbus pastatys jums jūsų broliai Veiverių kapuose milžinišką paminklą!

J. Žemaitis.

Kariškas jaunimo parengimas.

Pagaliau ir mes sukrotom dėl to reikalo, kuris senai pribrendęs ir be galo svarbus šių dienų gyvenimo sąlygose, turint galvoj mūsų tautos ir valstybės tolimesnį likimą, arba, kitaip sakant, laidojant sau pastovesnę ir tikresnę ateitį.

Juk šandie — prie tolydžio didėjančios karo technikos, akivaizdoj vis stiprėjančio ruošimosi ateities karui ir trumpos tikrosios kareivio tarnybos dalyse — savo krašto gynimo reikalas ir jo laisvės apsaugojimas nėra ir negali būti tik vienos kariuomenės uždavinys. Tasai reikalas, ypač mažose valstybėse gana sunkus ir sudėtingas. Tokios valstybės negali skirti milžiniškų sumų ginklavimuisi nei nuolatinėj tarnyboj laikyti didžiulės kareivių masės. Į tą darbą pamažu rimtai ir sąmoningai įtraukiami visi piliečiai.

Karui kilus, kiekvienas turi būti pasirengęs noroms ir didvyriškai paremti ir savo tėvynės meilę ir piliečio ištikimybę, jei, žinoma, šandie tie daugelio gražūs žodžiai nėra tik spekuliacija ir karjerizmui pamatas.

Jau, tur būt, pasakomis pavirto tie laimingieji laikai, kada mažesnė gyventojų dalis savo kruvinu prakaitu ir gyvybės kaina apsidirbdavo su priešais, o, visi kiti, puotaudami užpakaly ir pertekliuose seldami, pasitenkindavo tik pareigiškomis užuojautomis ir pigučiais paminklais.

Šandie iš tikro labai apsiriktų tas, kurs manytų, kad būsimam kare aktyviai teks dalyvauti tik kariams ir gal dar šauliams, o kita visuomenės dalis liks sveikutė, rami — nė kiek nepaliesta. Rei-

kia žinoti, kad būsimieji karai — tautų karai, o ne armijų.

Jau dabar vokiečiai nusiskundžia ir didžiausią savo pralaimėjimo priežastį mato tame, kad prieš didįjį karą permažai rūpinosi savo visuomenės karišku ruošimu, nors, kaip žinome, jie palyginamai padarė visa, kas tik galima buvo.

Visose valstybėse tas kariškas visuomenės, ypač jaunimo, parengimas toks aiškus, toks būtinas, jog tenka tik pavydėti, kaip visi atsidėję dirba ir kiek jau daug toj srity nuveikta.

Pažvelkim į savo artimiausius kaimynus. Visiškai neliesim jų gausingų stiprių ir tikrai militarizuotų šaulių organizacijų, kurios be jokios abejonės sudaro rimtą karo pajėgą. Čia daugiausia mums rūpi prieškarinis jaunimo parengimas.

Latvijoje, sakysim, toksai parengimas vykdomas keliose organizacijose: „Kovos skautų“, „Sakalų“, kurių net 16 pulkų, „Tėvynės Sargo“ ir kitų.

Taip pat nemaža pastangų deda vyriausybė, kad kariškas parengimas tinkamai būtų pastatytas visoje civilinėse mokyklose, pradedant nuo pradžios mokyklos ir baigiant aukštąja.

Tuo tikslu Latvijoje ministerių kabineto jau 1926 m. sausio 28 d. buvo priimtos „Kariškam mokyklinio jaunimo parengimui taisyklės“. Sulig tomis taisyklėmis aukštųjų mokyklų jaunimas, kol moko, kasmet šaukiamas ne mažiau kaip 1—2 kartu keturioms savaitėms (vasaros atostogų metu) karo mokymui atlikti.

Aukštesniose mokyklose ir mokytojų institutuose tam pačiam reikalui skiriama po 1 val. savai-

tėje. Be to, mokslo metu bėgyje kiekvienoj klasėj skiriama dar po 5 val. kariško pobūdžio paskaitoms.

Bendrai, Pabaltijo valstybese (Latvijoje, Estonijoje ir Suomijoje) karinė propaganda ir kariškas jaunimo parengimas pastatytas gana plačiai ir aukštai. Kai tokiems jaunuoliams ateina šaukimo metas, kariuomenės eilės papildomos sumaniais vyrais, kurie jau gerai susipazine su karo dalykų pagrindais. Šit kodėl tose valstybese, kad ir trumpas tikrosios tarnybos laikas, bet yra galimybės paleisti iš kariuomenės eilių visiškai paruošti kariai, kurie tinka šių dienų kautynėms.

Rumunijoje įstatymas dėl prieškarinio jaunimo parengimo jau buvo išleistas 1923 m. Toksai parengimas ten privalomas jaunajai kartai nuo 7 ligi 19 metų. Mokymas atliekamas pagal tam tikrą programą ir skiriama savaitėj 1—2 val.

Mokymo kadras — instruktoriai specialistai — turi praeiti tam tikrą kursą fizinio lavinimo institute. Pats institutas suskirstytas į 4 skyrius, arba sekcijas: universitetinę, karinę, tam tikrą fizinio auklėjimo sekciją ir specialinio tobulinimo sekciją.

Universitetinė sekcija rengia fizinio auklėjimo vadovus abiejų lyčių; karinė — fizinio auklėjimo instruktorius kariuomenei; trečioji sekcija rengia tam tikrus fizinio auklėjimo specialistus ir ketvirtoji — karinio parengimo instruktorius.

1926 m. institute mokėsi iš viso 124 žm., jų skaičiuje: 30 karininkų, 30 puskarininkų, 29 moterys.

Tur būt, geriausiai tasai reikalas bus paštātytas ir sutvarkytas *Lenkijoje*. Karinis gyventojų parengimas ten vedamas trimis kryptimis: a) prieškarinis jaunimo parengimas nuo 16 ligi 21 metų; b) atskiras parengimas tų piliečių, kurie netarnauja kariuomenėj ir c) parengimas moterų atsargos. Prieškarinis parengimas turi dar dvi rūši: mokyklinio jaunimo parengimas ir nemokyklinio.

Lenkų kariuomenės vadovybė ypatingo dėmesio kreipia į mokyklinio jaunimo parengimą. Kiekvienas moksleivis ir bet kokios mokyklos nuo 16 ligi 21 metų amžiaus būtinai turi išeiti fizinio auklėjimo programą, sujungtą su karišku parengimu.

Šitokių jaunuolių parengimą betarpiškai atlieka karininkai arba tų pačių mokyklų mokytojai, specialiai paruošti. Karininkai, paskirti tam parengimui vadovauti, naudojami visomis mokytojų teisėmis ir įeina į tos mokyklos mokytojų tarybą, kaip lygūs nariai.

Kiekvienos mokyklos nešaukiamojo amžiaus jaunimas savanorių pagrindais sudaro tam tikrą organizaciją, vadinamą „mokyklinės rinktinės“. Šiuo metu mokyklinės rinktinės Lenkijoje priskaito per 50.000 savo narių.

Taigi, iš tos trumputės apžvalgos matome, kad kitur tasai darbas visiškai nebe naujas, tik mūsų kai kuriems kažin kodėl jis atrodo sunkus ir tarytum beprasmiškas.

Tačiau tokie piliečiai turi galų gale susiprasti ir plačiau pažvelgti į gyvuosius mūsų tautos reikalus. Jei norim gyventi, kaip tauta ir valstybė, neturim pasilikti nuo šių dienų gyvenimo iškeltų reikalavimų.

Šiandie Karo Mokslų Draugijos dėka ir mes sudarėm tam darbui gyvesnę pradžia, nors plačiai gal neįjuntamą dar, bet tvirtą ir reikšmingą. Tik dau-

giau tinkamos drausmės, vieningumo ir susiklausymo.

Piktos valios žmonių visada buvo ir bus. — Tačiau vieningai ir atsideję dirbdami, mokesim ir sugėbėsime su jais kovoti. Mums daug svarbiau, kad daugelis džiaugiasi ir noroms dirba. Šit atsargos karininkai ir puskarininkiai, suprasdami to darbo svarbumą, patys kreipiasi į K. M. D. centro valdybą, prasydami pavesti jiems kariško jaunimo parengimo programą vykdyti. Jie mielai aukuoja 2 val. savaitėj tevynės labui.

Šitie žmonės tikrai supranta, kad tik tada mūsų kariuomenė bus vieninga ir stiprios lietuviškos dvasios, kad tik tada mūsų jaunimas su džiaugsmu, o ne liūdėdamas eis karo prievolę atlikti, — kai pati visuomenė bus tinkamai paruošta, ypač jaunimas, kai visi pagaliau supras, kad karo prievole — būtina kiekvieno piliečio pareiga ir kad pati kariuomenė nėra vieno kokio nors žmogaus ar tam tikros organizacijos užgaida ar prasimanytas dalykas.

Mums svarbu tiksliai ir aiškiai nusviesti mūsų kariuomenės gyvenimo siekimus ir jos buvimo tikslą. Svarbu kiekvienam jaunuoliui įkvėpti karo tarnybos pamėgimą ir kariško munduro gerbimą, kad, sulaukęs savo eilės ir apsivilkęs tuo munduru, gražiai ir garbingai eitų kario pareigas, o karo trimitams prabilus, kad jau tikrai būtų pasiruošęs kariauti, kaip reikalauja šių dienų kautynių ir karo technikos uždaviniai.

Gyvybė prakišti, ypač karo lauke, visai menkas dalykas — čia jokio gudrumo nereikia. Svarbiausia kaip tik, kad ta gyvybė apsaugota būtų, o reikiant, kad neveltui, bet su nauda ir prasmingai būtų atiduota. To karinis parengimas pirmiausia ir siekia.

Baigdamas linkiu visiems — ir instruktoriams ir rengiamiems jaunuoliams ištvermės, pasiryžimo ir geros kloties pradėtam darbe!

Pažymėjimas: Šiuo straipsniu įvedamas „Kary“ visai naujas skyrius, kuris turi tapti įdomus ir turtingas. Todėl „Karys“ prašo kuo daugiausia tiekti jam įvairios tuo reikalu medžiagos: fotografijų, straipsnių, korespondencijų, žinių, feljetonų, juokų, karikatūrų ir t. t.

Kpt. Balčiūnas.

Apdovanoti savanoriai.

2189) Bielinis Jonas, 2190) Beliukevičius Matas, 2191) Barakaukas Pranas, 2192) Kairys Kazys, 2193) Kalvaitis Kazys, 2194) Kučas Povilas, 2195) Kmita Antanas, 2196) Kuliešius Jonas, 2197) Kirdejkis Jonas, 2198) Kazlauskis Jonas, 2199) Mickevičius Stasys, 2200) Kazlauskas Jonas, 2201) Meškonis Povilas, 2202) Markus Kazys ats. vyr. pusk., 2203) Masiulis Juozas ats. vyr. pusk., 2204) Mazūras Pranas, 2205) Ališauskas Petras, 2206) Arlauskas Zigmas vachm., 2207) Aleknavičius Kazys, 2208) Antanaitis Ambroziejus, 2209) Andriejūnas Vincas, 2210) Augustinaitis Aleksas, 2211) Šoja Donas, 2212) Šurna Stasys, 2213) Švilpa Jonas, 2214) Širvinskas Antanas, 2215) Šatas Jeronimas, 2216) Šimoliūnas Stasys, 2217) Požereckas Juozas ats. vyr. pusk., 2218) Punys Ignas ats. virš., 2219) Jankevičius Jonas, 2220) Janickas Leonas, 2221) Jablonskis Vincas ats. virš., 2222) Jakas Petras, 2223) Jurgila Jonas, 2224) Jarašūnas Martynas, 2225) Janušis Vincas, 2226) Čunka Tomas ats. vyr. pusk., 2227) Rakauskas Vincas ats. vyr. pusk., 2228) Labanauskas Vincas ats. jaun. pusk., 2229) Levickas Jonas, 2230) Lizdenis Telesporas, 2231) Liepis Juozas, 2232) Laimutis Stasys, 2233) Daunoravičius Stasys, 2234) Dzedzevičius Ignas, 2235) Dičkus Pranas ats. grand., 2236) Surgailis Petras,

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

Gedulingos pamaldos už a. a. kap. Gudyną.

Kauno įgulos bažnyčioje šio mėn. 27 d. 9 val. įvyko iškilmingos pamaldos už a. a. kapitono Gudyno vėlę. Pamaldose dalyvavo J. E. p. Respublikos Prezidentas, ministeris pirmininkas, Vyriausiojo Štabo viršininkas, kai kurie ministrai, daugybė katininkų, Kauno įgulos kariuomenės dalių komandos ir šiaip civilių maldininkų, atvykusių pasimelsti už didvyriškai mirusio karžygio vėlę.

Pamaldas atlaikė ir pamokslą pasakė gusarų pulko kapelionas kun. Vaišnora. Per mišias giedojo įgulos bažnyčios choras ir griežė gusarų pulko orkestras.

Naujieji mūsų akademikai.

Gegužės mėn. grįžo iš Belgijos baigęs Briuselio karo akademiją plk. ltn. Juozas Lanskaronskis. Taip pat grįžo iš ten išėjęs karo mokslus toje pačioje akademijoje mjr. Jonas Juodišius.

Šia proga su pasigėrėjimu tenka pabrėžti, kad plk. ltn. Lanskaronskis aukščiau minėtąją karo akademiją užbaigė antruoju. Tai yra nebe pirmas atsitikimas, kad mūsų karininkai, komandiruoti į užsienius aukštąjį karo mokslą ar šiaip specialinius karo mokslus eiti, labai gerai (aukščiausiais mokslo pažymiais) užbaigia aukštąsias karo mokyklas.

Geležinkelių kuopa.

Mokomam būry iš 22 dalykų, kurių dėstymui skirta 800 valandų, egzaminai tęsiasi nuo gegužės m. 6 d. iki 12 d. Egzaminams iš specialybės dalykų buvo sudaryta mišri komisija, kurion buvo atvykę: Karo Technikos štabo viršininkas plk. Popeliučka ir Geležinkelių Valdybos važiuotės, traukos ir kelio tarnybų atstovai. Tai daroma tam, kad baigę mokomą būrį kareiviai vėliau galėtų atlikti praktiką Lietuvos geležinkeliuose. Todėl reikalavimas žinių iš egzaminuojamų buvo nemažas. Pirmaisiais mokiniais baigė: eiliniai Jasiūnas Bronius, Verseckas Silvestras ir Avelis Albinas. Pirmieji du gavo po laikrodį dovanų ir drauge su kitais šešiais eilinais pakelti į grandinio laipsnį. Kuklios išleistuvės III laidos bu-

Iš geležinkelių dalyko egzaminai.

vo suruoštos karių klūbe. Jose dalyvavo kuopos vadas, kuopos karininkai, puskarininkiai ir mokiniai.

Geležinkelių kuopos mokomas būrys praktiškai vykdo uždavinį (kelio darbai). Abi fotogr. gelež. kuopos.

Griežė kuopos mėgėjų orkestras. Nuoširdžiai ir jausmingai kalbėjo kuopos vadas kapitonas Kutka ir kiti karininkai. Vardu mokomiečių atsakė eilinis Avelis, dėkuodamas už iškiepytą tėvynės meilę, už išugdytą karinę dvasią ir įgytas technines žinias.

Nuo gegužės mėn. 13 d. baigusieji mokomą būrį savo įgytas žinias jau panaudoja, mokydami jaunos kareivius.

B.

Kauno įgula. Gaisrai mieste.

Gegužės mėn. 11 d. 11 val. 50 min. ryšių bataliono komanda buvo iššaukta padėti miesto savivaldybės ugniagesių komandoms gesinti gaisrą, kilusį geležinkelių ambulatorijoje (Čiurlionies g. 14 nr.).

Gegužės mėn. 21 d. 17 val. prasidėjo didelis gaisras Sename Mieste, ankštai užstatytame žydų kvartale (Daukšos g. 23 ir 25 nr. nr.). Į šį pavojingą visam kvartalui gaisrą miesto brandmajoras prašė kariuomenės ugniagesių inspektorių išsiųsti talkon civiliams ugniagesiams 3 karo komandas. Ryšių bataliono komanda atvyko už 20 m. auto kuopos kroviniu automobiliu. Už 25 min. atvyko gusarų pulko komanda su visa gurguole (įnagių vežimas, siurblys ir statinės), o dar už 5 min. atvažiavo auto kuopos automobiliu vėliau pašaukta 3 art. pulko komanda. Kariai ugniagesiai padėjo miesto civilėms komandoms likviduoti gaisrą. Darbas tęsiasi arti 1½ valandos. Nuostolių namų savininkai turi arti 100.000 lt.

Klaidų atitaisymai.

Š. m. „Kario“ 7 nr. apdovanotų savanorių sąrašė 1359 nr. iš eilės yra klaidingai išspausdinta pavardė. Vietoj *Cechavičius Leonas* turi būti *Cechanavičius Leonas*.

„Kario“ 19/20 nr., J. M. Laurinaičio rašiny „Mano redagavimo laikotarpis“ (312 pusl. 5–7 eilutė iš kairės) išspausdinta: „Dabar patikrinęs pamačiau, kad tuose pavyzdžiuose daug nusidėta *harmoniškumui*“, o turi būti *tarmiškumui*.

SPORTO KRONIKA.

1928 m. Lietuvos futbolo nugalėtojas — K.S.S. lyga.

Didžiosios estafetės bėgimai Klaipėdoje.

Nugalėtojai — lietuviai sportininkai.

Klaipėdoje kiekvienais metais vyksta tradiciniai bėgimai per miestą. Jie čia yra vadinami didžiosios estafetės bėgimais. (Grosstafelauf). Bėgimus organizuoja kasmet viena iš Krašto Sporto Sąjungos draugijų. Šiais metais — gegužės 12 d. organizavo K. S. S.

Bėgimo kelias turėjo visa 9 klm. 600 mtr. ilgio. Jo pradžia buvo naujame miesto stadione ir ėjo pro kareivines, stotį, paštą, Biržos tiltą, teatrą, Karolio tiltą ir Pievų gatvę į stadioną. Bėgikams buvo paskirstytos įvairios distancijos: nuo 200 iki 1000 m.

Diena pasitaikė graži, saulėta. Oras sausas.

Publika jau nuo ½ 11 val. pradėjo rinktis į stadioną. Visame mieste būreliais stovėjo prie bėgamų gatvių ir laukė pasirodant sportininkų. Klaipėdos vokiečių dienraštis „Dampfboot“ iš vakaro pamasino publiką, darydamas savotiškus spėliojimus. Jis rašė, kad karšta kova rytojaus bėgimuose galinti įvykti tarp dviejų vokiškų Spiel-Vereinigung ir M. T. V. komandų. Viena iš jų paimianti laimėtoji skirtus laurus. Kitos komandos esančios svarbios tik tiek, kad bėgančios dėl propagandos.

Mes 11 val. iš starto išleidėme šias k-das:

1) K.S.S. (Klaipėdos igulos ir vietos lietuvių sporto sąjunga).

2) Spiel-Vereinigung (2 k-dos), (vokiečių sport. sąj.).

3) M.T.V. — mäner-Turn-Verein. (vok. sport. sąj.).

4) Seminarija (Klaip. mokytojų seminarijos sport sąjunga).

5) Freya (vok. sport. sąj.).

6) Bar-Kochba (Klaip. žydų sport. sąj.).

Kiekviena komanda turėjo išstačiusi po 20 bėgikų: 14 seniorų ir 6 jun. Visa 130 žm.

Iš pradžios, mažesnę kelio pusę, bėgimus vedė Spiel-Vgg. Antroj vietoj sekė K.S.S. Bet jau apie gubernatūrą vedamoji vieta pasimainė — K. S. S. išėjo į pirmą vietą ir taip ėjo iki pat finalo.

Daug stadione susirinko publikos finalo žiūrėti. Prieš stadioną, dulkių debesų, pasirodė K. S. S. bėgikas v. p. Dubovikas. Visų, kurie laukė vokiečių laimėjimo, veidai ištyso. Jiems liko lyg nesmagu, todėl net neplojo. Lietuviai širdingu plojimu ir retais „valio“ sutiko savo bėgiką.

Stadione perimta lazdele dar smarkiau skrido į tikslą ir geriausias K. S. S. sprinteris Tupikas pertraukė finalo siūlą jau 23 min. 32 sek. praėjus nuo starto pradžios.

Pagaliau, po 52 sek., atsilikęs per 200 mtr. atsirado finale ir Spiel-Vgg'o bėgikas. Dar vėliau ėmė rinktis kiti ir pabaigą apvainikavo Freya, tebusi išstačiusi tik 10 savo žm.

Iš K. S. S. pažymėtini virš. Džiubinskas ir p. Lekšas, kurie parodė labai gerą bėgimą ir toli paliko savo konkurentus.

Bėgimo laiku k-dos užėmė šias vietas:

K.S.S. — I., Spiel-Vgg. — II., M.T.V. — III., Seminarija — IV ir toliau kitos.

K.S.S., kaip bėgimų nugalėtojas, gavo Krašto Sporto Sąjungos pereinamąją dovaną — statuetę: sportininką, iškeltais rankoje laurus.

Panašių bėgimų vyriausias tikslas — sporto propaganda. Reiktų, kad ir kitose Lietuvos vietose panašūs per miestus bėgimai būtų dažnai praktikuojami. Jie sutraukia didelį dalyvių ir žiūrovų skaičių ir žadina visuomenėje sporto pamėgimą.

Kad bėgimai praėjo labai tvarkingai ir gražiai, yra nuopelnas vyr. leit. V y g o n t o, kuris buvo bėgimų vyriausias teisėjas ir organizatorius. *Ltn. Jatulis.*

K. S. S. Lyga — Freya Lyga 2:1 (0:0).

Paskutiniam š. m. pavasario rato futbolo žaidime Klaipėdos igulos ir vietos lietuvių sporto sąjunga K. S. S. Klaipėdos miesto stadione V. 9. susitiko su rimčiausiu savo konkurentu Klaipėdos krašte Freya lyga. Ši komanda yra stipri. Žaidėjai, kurie daugumoje darbininkai, yra greitai ir išvermingi. Ši komanda turėjo tokią laimę, kad dažnai, būdama žymiai už K. S. S. silpnesnė, laimėdavo rungtynes. Todėl ir šios rungtynės kėlė abejonių Klaipėdos sporto mėgėjuose. Tatai gal ir sutraukė didelį rungtynių žiūrėtojų skaičių.

Iš kairės stovi: v. p. Vilimavičius Stas., Januškevičius, kap. Šaulys K. S. S. valdybos pirmininkas, l. s. Vilimavičius Step., Trumpjanas, aukl. Brazauskas; klūpo: vyr. leit. Saunoris—kapitonas, gr. Vilimavičius A. v. p. Lebskis; guli: c. t. Kudrickas, v. p. Igovinas, Racevičius. Foto: A. Jankausko Klaipėdoj

K. S. S. žaisti pradėjo su dideliu atsargumu ir gal dėl to nesunaudojo keleto gerų prasiveržimo progų. Dėl to ir pirmasis puslaikis, praėjęs didelėj kovoj, baigėsi menka K. S. S. persvara 1:0.

Antrame puslaiky K. S. S. pradėjo pilniausiu tempu žaisti ir Freya vos atsikvėpti galėdavo. Kova eina vien prie Freyos vartų. Vietose vokiškoji publika smarkiai nerimauja.

Šis puslaikis būtų atnešęs gražių K. S. S. išdavų, jeigu nebūtų iš aikštės pašalintas kairysis sparnas Januškevičius. Šiam žaidėjui freyėtis sumušė alkūne krūtinę, ir dėl to, be kvapo virsdamas, ranka užgavo freyietį. Už tai teisėjas p. Knobel Januškevičių pašalino iš aikštės. K. S. S. liko atidengtas kairysis sparnas. Tuo palengvėjo Freyai gynimas ir ji sustiprino puolimą. Bet K. S. S., nors sumažėjęs žaidėjams, vis tiek atkakliai puolė ir tuo laimėjo dar 1-nus vartus. Freya vienus vartus įmušė tik iš 11 mtr. Šiaip ji neturėjo progos daryti tokių smūgių, kurie būtų K. S. S. vartams pavojingi.

Publika sekė žaidimą su dideliu atsidėjimu. Lietuviški ir vokiški šauksmai nuolatos lydėjo žaidėjus.

Šiomis rungtynėmis K. S. S. ir pabaigė pavasario rungtynių futbolo ratą, turėdama golų santykį 54:2. Ir tie gautieji 2 golai yra netikri: vienas savo beko įmuštas, antras — iš 11 metrų. *I. J.*

Lietuvos kariuomenė — Latvijos kariuomenė. Birželio mėn. 2 d. pirmą kartą Rygoj susitiks Lietuvos kar. rinktinė futbolo komanda su Latvijos kar. rinktine. Mūsų rinktinė sudaryta iš 2 p. p., 7 p. p., 4 artiler. p. ir Karo Mokyklos žaidėjų, kurių tarpe yra 7 internacionaliniai.

Prieš išvažiuodama Latvijon rinktinė žais Kaune su klubais — „Tauru“, „Kovu“ ir „Makabi“.

Latviai Kaune. Per Sekmines Kaune viešėjo latvių futbolo komanda RFK. Pirmą dieną latviai rungėsi su „Makabi“. Rungtynės baigėsi 3:0 RFK naudai. Antrą dieną RFK rungėsi su LFLS. Latviai, pirmame havtaime parodė kombinuotą ir gražų žaidimą, antrame havtaime visiškai pakriko ir rungt. pralaimėjo 0:1.

Vilkaviškio - rinktinė — 4 artil. pulkas 1:7.

Vilkaviškyje gegužės mėn. 12 d. buvo draugiškos futbolo rungtynės tarp Vilkaviškio rinktinės ir 4 artilerijos pulko.

Pulkų komanda be Lingio ir pil. Efišovo (kurie tą dieną žaidė Kaune), žymia persvara rungtynes laimėjo 7:1.

V. p. Jablonskis.

ĮSTATYMAS DĖL PLEČKAITININKŲ.

Plečkaitininkų žygiams prieš Lietuvą nesiliaujant, mūsų vyriausybė, kaip teko patirti, paruošė ypatingo plečkaitininkų veikimui sudrausti įstatymo projektą. Svarbiausi šio įstatymo dėsniai šie:

1. Kas priklausys prie plečkaitininkų organizacijos okupuotoj Lietuvoj, nepriklausomoj Lietuvoj ar svetimoj valstybėj, bus baudžiamas, žiūrint nusikaltimo didumo, iki mirties bausmės;
2. Kas suteiks plečkaitininkui šiokią ar tokią paramą, jį priims ir paslėps, tas irgi bus baudžiamas iki mirties bausmės;
3. Visos plečkaitininkų bylos bus pavedamos karo teismams;
4. Už pranešimą valdžiai apie plečkaitininkus, jų sugavimą ar padėjimą sugauti bus skiriamos premijos.

Įstatymas aiškiai išskiria plečkaitininkų organizaciją iš visų kitų politinių ir visuomeninių organizacijų.

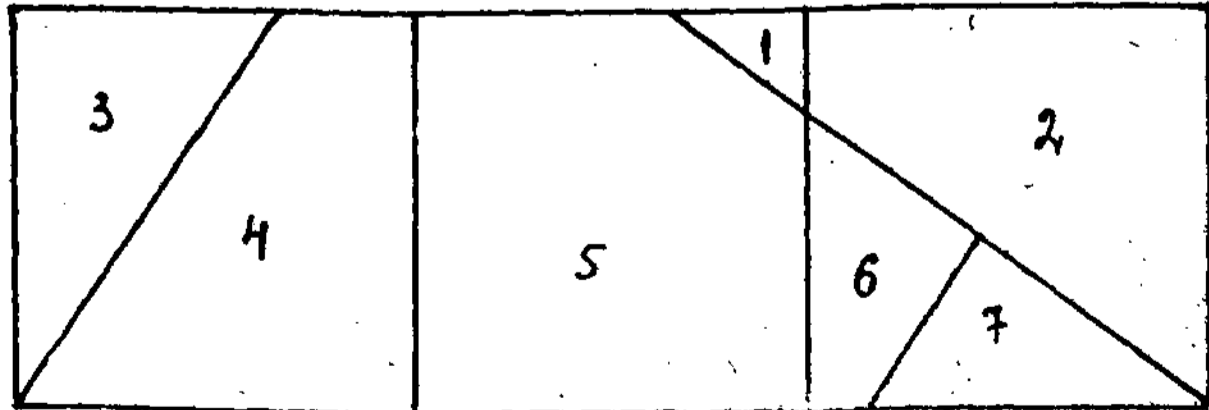
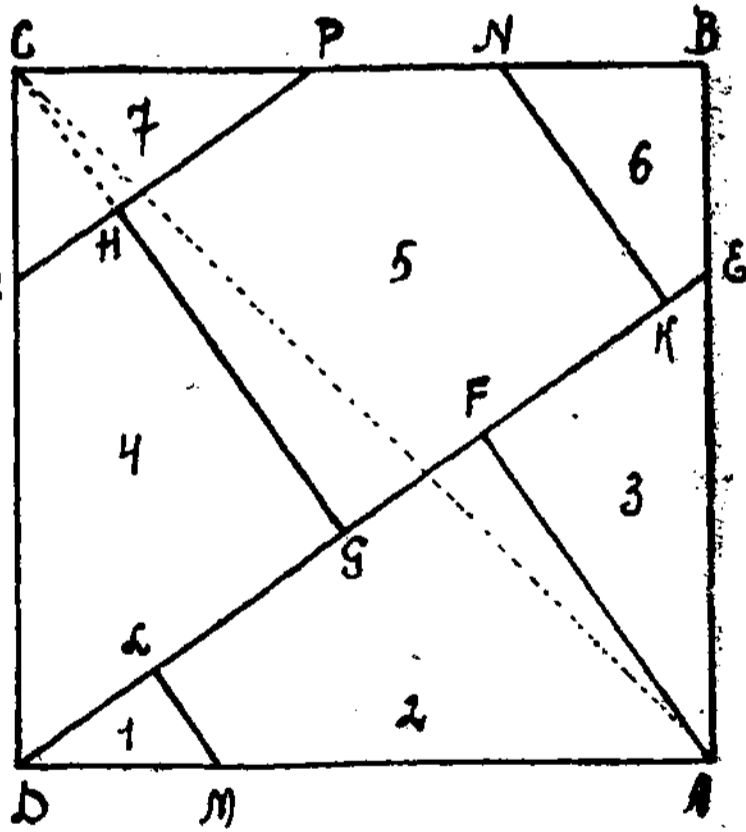
Reikia manyti, kad šiuo įstatymu plečkaitininkų veikimui nepriklausomoje Lietuvoje bus padarytas galas.

ESPERANTO LAIKRAŠTIS.

Birželio 1 d. Griškabūdyje išeis pirmas numeris mėnesinio, iliustruoto, esperanto ir lietuvių kalb. laikraščio „Litova Esperanto-Revuo“. Leidėjas Pr. Enskaitis. Redaktorius Edv. Medišauskas.

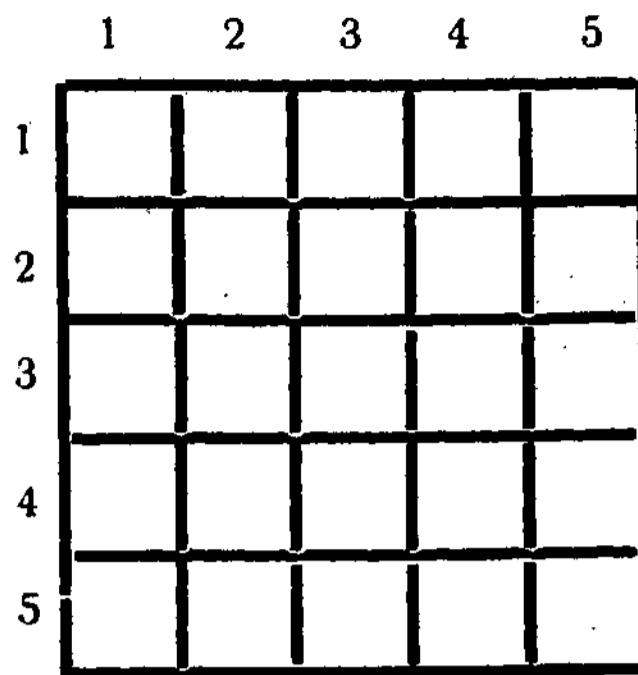
Galvosūkių 15 nr. sprendimas.

Brėžinio paaiškinim:
 Linija AE = 1/2 AC;
 Linija DM, HG, AF ir KN yra statmenys su DE;
 HG, AF ir GK yra viena lygi AF;
 Linija QP yra lygi greite DE

Galvosūkis 17 nr.

(vert. 1 tš.)

Iš 25 langelių sudaryti figūrą, kuri gerai yra žinoma kiekvienam kariui.

Nauji leidiniai.

Senolių takais. 4-to pėst. L. K. Mindaugo pulko neperiodinis leidinys. 4 nr. Panevėžys. 1929 m. 28 pusl. ir viršelis.

4 pėst. pulkas kasmet savo metinei šventei leidžia savo laikraštėlį „Senolių takais“. Šiemet pulkas, minėdamas savo gyvavimo dešimtmetį, taip pat išleido. Turinys įvairus. Be raštų apie savo pulką ir šiaip auklėjančių karių, yra įdėta ir apie vietos savanorių, šaulių ir skautų organizacijas, Panevėžio karo komendantūrą ir kt. Vartydamas minėtą numerį gauni įspūdžio, kad mindaugiečiai viskuo domisi, kas yra jų apylinkėj. Taip pat yra ir pulko kronika. Laikraštėlis spausdintas Kaune, „Meno“ spaustuvėj. Tai vienintelis pulkas, kuris savo laikraštėlius spausdina spaustuvėse.

Vilniaus baras. Vilniui vaduoti sąjungos leidinys. Kaunas, 1929 m. gegužės m. 15 d. Literatūrinę dalį redagavo V. V. Uždavins; atsakomasis redaktorius V. Kauza. 36 pusl. (be viršelio ir 20 pusl. skelbimų).

Leidiny s gražus, visas skirtas mūsų pavergtam Vilniui. Daug paveikslų iš Vilniaus ir kitų pagrobtų kraštų. Viršelį puošia Gedimino pilis ir Laisvės statula.

Šis leidinys patartina įsigyti ir mūsų dalių skaitykloms ir šiaip kariams.

Atitaisymas.

„Kario“ 19/20 nr. Mūsų kariuomenės bei krašto gynimo organizavimo ir kovų dėl Lietuvos nepriklausomybės svarbesnieji įvykiai prieš 10 metų aprašyme įvyko kai kurių korektūros klaidų. Būtent, gegužės mėn. 2, 18, 25 ir 28 dieną parašyta „Joniškėlio šiaurėje“, o turi būti: „Šiaurėje, Joniškėlio partizanų dalys...“, tai yra mūsų šiaurės fronte, nuo kairiojo Panevėžio grupės sparno iki Latvijos sienos.

Gegužės mėn. 31 d. pačiame gale parašyta, kad bolševikų kariuomenė užėmė Debeikių miestelį, o turi būti „mūsų kariuomenė užėmė Debeikių miestelį“.

Kaina visiems.: metams 8 lt., pusmečiui 4 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai. Atskiras nr. — 30 ct. Skelbimai: petito eilutė 50 ct.; prieš tekstą dvigubai. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius.

Redaktorius kpt. Balčiūnas.

Akc. „Spindulio“ B. vės spaustuvė, Kaune.